

ĮVYKIAI, PROBLEMOS, NUOMONĖS

NAUJA PAMOKA – VERSLUMAS IR VADYBA – **Petras Maksimavičius** 3

KULTŪROS BARUOSE

PAMINĖJOME BALTŲ VIENYBĖS DIENĄ – **Rūta Burdinaitė** 5

LAI LIEPSNOJA „DZŪKIJOS“ ŽIDINYS! – **Božena Bobinienė** 6

RUDENS GĖRYBIŲ ŠVENTĖ SU PROZA IR DAINA BEI „ANČIOS“ 20-ASIS
JUBILIEJUS – **Onutė Virbylienė** 10

MELNO TAIKOS SUTARTIES 600 METŲ JUBILIEJAUS MINĖJIMAS MEL-
NE – **Nastutė Sidarienė** 13

ŠVIETIMAS

PUNSKO LICĖJAUS MOKSLEIVIAI RYGOJE – **Elyza Gudaitytė** 16

IŠĖJĘ NEGRĮŽTI

ALGIRDAS SKRIPKA – **Eugenija Pakutkienė** 17

KNYGŲ LENTYNOJE

KARTAIS MUMS REIKALINGAS REMONTAS – **Jurgita Stankauskaitė** 20

ROMANAS „EMMI“ – APIE V. MYKOLAITĮ-PUTINĄ PER JO GYVENI-
MO MOTERIS, PER TAS, KURIOS BUVO ARČIAUSIAI 22

SKELBIMAI

SPAUDA RAŠĖ

LIETUVOS ŽINIASKLAIDA 26

Viršeliuose:

Jubiliatė „Dzūkija“ su vadovu Vidu Simanausku (Virginijos Karčiauskienės nuotr.)

Rudens gėrybių šventės su proza ir daina bei „Ančios“ 20-ojo jubiliejaus akimirka (Onutės Virbylienės nuotr.)

REDAKCIJOS ADRESAS

16-515 Puńsk,
ul. A. Mickiewicza 23
tel. (+48) 87 5161 416
www.e-ausra.pl
ausra@o2.pl

LEIDŽIA

Lenkijos lietuvių draugija
16-500 Sejny,
ul. Wileńska 9
tel. / faks. (+48) 87 5162 125

Vyr. redaktorė Irena Gasperavičiūtė
Redakcijos sekretorė Alicija Krakauskienė
Stilistė, korektorė Birutė Burdinaitė-Olów
Techn. redaktorė Aldona Jonušonytė
KORESPONDENTAI: Petras Maksimavičius,
Rasa Žukauskienė, Jurgita Stankauskaitė

Spausdino „Aušros“ leidyklos spaustuvė.

Numeris pasirašytas spaudai 2022-10-14

Rankraščiai taisomi ir trumpinami redakcijos
nuožiūra. Redakcijos ir leidinio rėmėjų nuomonė
nebūtinai sutampa su autorių nuomone.

Lenkijos lietuvių draugijos sąskaita

BS Sejny, ul. Powstańców Sejneńskich 1, 16-500 Sejny
Nr. 23 93540007 0000 0000 0198 0002
SWIFT / BIC kodas POLU PL PR

**DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA**

**DZIAŁALNOŚĆ ZMIERZAJĄCA DO OCHRONY,
ZACHOWANIA I ROZWOJU TOŻSAMOŚCI
KULTUROWEJ LITEWSKIEJ MNIEJSZOŚCI**

Wydanie 24 numerów dwutygodnika "Aušra"

DOFINANSOWANIE
325 000 zł

CAŁKOWITA WARTOŚĆ
375 000 zł

Publikacija yra jėdnie pėglėdy autorėw i nie
može być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem
Ministra Spraw Wewnętrzných i Administracji.

Projektą „Lenkijos lietuvių tautinio sąmonin-
gumo ugdymas“ iš dalies remia Spaudos, radijo
ir televizijos

rėmimo fondas
(gauta parama per
projekto įgyven-
dinimo laikotarpį
– 8000 eurų).

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Mieli skaitytojai!

IRENA GASPERAVIČIŪTĖ

Lietuvoje, kaip ir daugiau nei 100 kitų pasaulio šalių, Mokytojų diena švenčiama spalio 5 d. Pagal UNESCO, ji skirta pademonstruoti mokytojų indėlį į mokslą ir jo plėtrą. Tačiau Lenkijoje šią dieną švenčia tik aukštųjų mokyklų dėstytojai. Mokytojai ir mokyklų darbuotojai savo diena laiko spalio 14-ąją – Nacionalinės edukacijos dieną. Ta proga žiniasklaidoje pasigirsta nemažai diskusijų apie šios profesijos svarbą bei jos problemas. Apdovanojami labiausiai nusipelnusieji pedagogai.

Kartais atrodo, kad tiek Lietuvoje, tiek Lenkijoje negalvojama apie šalių ateitį, jei mokytojo profesija, kuri ir kuria ateities visuomenę, paliekama, galima sakyti, užribyje. Būti mokytoju šiuo metu ne tik kad neapsimoka. Mokiniai, paklausti, ar kuris jų planuotų ateitį sieti su pedagoginiu darbu, dažnai ima juoktis. Lenkijos edukacijos ministras sako, kad reikia būti pasiruošusiam dėstyti bent du dalykus, ir apsimeta, kad problemos nėra, nors kiekvienais metais vis labiau ima trūkti dalykų mokytojų. Tačiau mums svarbu, kas vyksta mūsų lietuviškose mokyklose. O vyksta tas pats, kas ir kitur, tačiau kai mūsų mokyklų nedaug, galime labai greitai susidurti su skaudžiu reiškiniu. Mūsų mokyklų mokytojų amžiaus vidurkis – apie 50 metų. Greitai prasidės masinis mokytojųėjimas į pensiją. Kas tada? Gal tada niekam nereikės uždarinėti lietuviškų mokyklų, jos pačios nustos būti lietuviškos, kai nebeliks mokytojų? Jau šiandien yra dalykų, kurių moko tas pats mokytojas Punske, Vidugiriuose ir Seinuose. Mokytojai sutinka važinėti ir užpildyti spragas. Bet kaip ilgai tai tęsis? Ką darysime vėliau?

Jums, mieli kolegos, norėčiau palinkėti kantrybės ir, žinoma, kūrybiškumo. Su mūsų švente!

Nauja pamoka – verslumas ir vadyba

PETRAS MAKSIMAVIČIUS

Lenkijos švietimo ministerija paskelbė, kad ateinančiais mokslo metais vidurinėse mokyklose atsiras naujas mokomasis dalykas, kurio tikslas – mokiniams perteikti informaciją, kaip kurti verslą ir taikyti efektyvią vadybą. Kokie reikalavimai bus keliami mokant šio dalyko, kol kas neaišku, tačiau ir vėl norisi kelis sakinius parašyti reformuojamos mokyklos tema. Pirmą mintį, kuri atėjo į galvą, tai ta, jog – pagaliau reikalai pajudės pirmyn! Tai gera naujiena, kadangi labai svarbu, kad mokiniai būtų labiau pratinami prie rinkos ekonomikos ir ateityje savarankiškai gebėtų pasirūpinti savo likimu. Juk visi nuolatos kartoja, kad jau po dešimties ar dvidešimties metų, prastėjant demografinė padėčiai, būsime pensininkams mokamos išmokos bus apgailėtino dydžio ir labai sudėtinga bus jiems oriai išgyventi. Tiesa, reikia pripažinti, kad ir dabar mokoma verslumo pagrindų, tačiau drįstu teigti, jog sparčiai besikeičiant pasaulinei rinkai to nepakanka. Gal be reikalo kritikuosiu, kadangi dar visiškai neaišku, kokia bus mokymo programa ir kokios žinios mokiniams bus perteikiamos. Tačiau bijau, kad gali nutikti taip kaip su istorijos mokymo programų tobulinimu. Jau dabar girdisi daug balsų, kad ji ideologizuojama, pernelg įkyriai veikiama politikos. Lygiai gali nutikti su ekonomikos dalykų mokymu. Dėl šalies ekonomikos krypties sprendimus taip pat priima politikai. Vieni tiki laisva rinkos ekonomika, kiti linkę kurti socialiai

orientuotos valstybės modelį. Abi kryptys teisingos ir ne vienoje Europos šalyje taikomos, tačiau viskas priklauso nuo priemonių. Vienos jų gali užtikrinti tvarų vystymąsi, kitos – būti orientuotos į artėjančių rinkimų datą. Būkime teisingi: visur ir visada pasibaigus rinkimams politikai pradeda ruošti naujiems rinkimams. Tačiau jų sprendimai gali būti mažiau arba labiau destruktivūs ekonomikai. Ir čia neišvengiamai kyla dilema, kaip valstybinėse mokyklose apie tai mokyti ir kokius pavyzdžius mokiniams pateikti.

Grįžkime prie naujo dalyko mokymo. Pirmas klausimas dėl jo pavadinimo. Kodėl bus mokoma verslumo ir vadybos, o ne finansinio raštingumo?

Nesu verslininkas ar vadybininkas ir niekada toks nebūsiu, nes ne tokia mano prigimtis. O gal ir todėl, kad anais laikais to nebuvo mokoma. Kai pradėjau studijuoti, tuo metu ir „gimė“ naujieji mūsų verslininkai. Tai jie pirmieji patyrė, kas ta hiperinfliacija ir kaip ją panaudoti savo naudai, kur ir kokiu kursu pirkti ar parduoti dolerius, kokiomis prekėmis prekiaujant labiausiai rizikuojama, bet tuo pačiu gaunamas solidus pelnas ir t. t. Kol baigiau studijas, jie jau važinėjo mersedesais. Ar jie „gavė“, ar valstybės sienos perėjimo punktuose mokėsi verslumo ir vadybos pagrindų? Drįsčiau teigti, kad ne. Mano įsitikinimu, jie mokėsi ir daugelis tapo finansiškai raštingi, t. y. suvokė, kada, ką ir kaip pirkti, parduoti, taupyti, o uždirbtus pinigus reinvestuoti.

Finansinio raštingumo ar asmeninių finansų klausimais pastaruoju metu žmonės pradėjo labiau domėtis. Tai nėra keista, kadangi infliacijos lygis Lenkijoje pasiekė neregėtas aukštumas, ir sunku tikėtis, jog per keletą metų grįšime į ramesnius laikus. Todėl labai svarbu bent šiek tiek suvokti, kaip apsaugoti sunkiai uždirbtus pinigus ir neišdalinti tiems, kuriems neramumai finansinėse rinkose kaip tik reiškia papildomus šansus praturtėti.

Kuo, pagal mane, skiriasi verslumas ir vadyba nuo finansinio raštingumo? Man atrodo, kad verslininkai ir vadybininkai turi išmanyti finansus ir būti finansiškai raštingi. Tačiau ne visi mes būsimės verslininkai ir vadybininkai. Tuo tarpu bent kiek finansiškai raštingi turėtų būti visi, ypač tie, kurie nenori savo sunkiai uždirbtų pinigų atiduoti kitiems, tapti reklamos aukomis ar finansų patarėjų bankuose klientais. Kaip sako daugelis nepriklausomų finansų ekspertų, finansų patarėjai ar konsultantai turi tik vieną vienintelį tikslą – parduoti institucijos (banko, draudimo kompanijos ir pan.) produktą (paskolą, polisą, indėlį fonde) ir privilioti kuo daugiau klientų. Tačiau pirkdami šiuos produktus pinigus mokame mes, ir tai mūsų pinigais apmokami visi konsultantai ir patarėjai.

Visi tie, kurie užsiima ekonominės padėties Lenkijoje komentavimu ir kurių komentarų kartais pasiklausau, vieningai šaukia, kad pirmiausia vaikus reikia mokyti ne to, kaip tapti

verslininkais, ne išmanyti biznio susitikimų protokolą, aprangos kodą – bet TAUPYTI. Pasak jų, ilgoje perspektyvoje tai pagrindinis raktas į sėkmę. Vėlgi nesupraskime tiesmukai. Išmokti taupyti visai nereikia uždirbtus pinigus dėti į kojinę ar laikyti banko sąskaitoje. Taupyti – tai pasinaudoti tokiais finansiniais instrumentais, kurie bent apsaugotų nuo infliacijos. Jie atkreipia dėmesį, kad žmonės, matydami didėjančias kainas ir kylančią infliaciją, puola kuo skubiau išleisti sutaupytus pinigus, kadangi, jų manymu, pinigai ir taip praranda vertę. Tuo tarpu reikėtų elgtis priešingai ir paskačiuoti, kas labiau apsimoka. Neseniai Lenkijoje populiarus kabareto dalyviai išsakė mintį, kuri apibūdina daugelio eilinių lenkų galvosena apie ekonomikos padėtį šalyje. Ji skambėjo maždaug taip: jeigu infliacija šiais metais siekia 15 proc., o atlyginimai padidėjo 10 proc., tai padėtis ir taip gerėja, kadangi net 10 proc. daugiau pinigų patenka į žmogaus piniginę nei prieš metus...

Nenoriu iš anksto kritikuoti kuriamos naujos mokymo programos. Kiekvienas žingsnis finansinio raštingumo link yra geras. Daug kas teigia, kad ilgus metus liberaliosios ekonomikos „išpažinėjai“ ir gebantys greit praturtėti įtakingi piliečiai sąmoningai nesistengė, kad kuo daugiau žmonių mokėtų efektyviau pasirūpinti asmeniniais finansais, ragino pasikliauti valdžios ir verslo struktūrų išmintimi šioje srityje, kad jie

nesuvoktų, kiek savo sunkiai uždirbtų pinigų atiduoda kitiems. Sako, kad todėl lenkiškose mokyklose nebuvo skatinama nagrinėti, analizuoti, kaip valdžios priimami sprendimai ekonomikos ar finansų srityje paveikia eilinių žmonių kasdienį gyvenimą ir kaip iš to užburto rato ištrūkti. Nėlabai tikiu sąmokslo teorijomis, tačiau tikrai pripažįstu, kad šioje srityje reikalingos reformos. Juk kuo greičiau vaikai sužinos, ką reiškia taupyti, kas tos akcijos, obligacijos, ETF (biržoje prekiaujami fondai), kaip investuoti aktyviai ar pasyviai, tuo bus geriau. Pagaliau labai praverstų išmokyti paprastos taisyklės, kad žmogaus turtingumas priklauso ne nuo to, kiek jis per mėnesį uždirba, bet nuo to, kiek jis geba (ne)išleisti nebūtinai reikalingiems dalykams.

Pabaigoje priminsiu nesena įvykį, kuris sukėlė Lenkijoje komentarų audrą – paaiškėjo, kad baigiantis kalendoriniams metams šalies premjeras už kelis milijonus zlotų nusipirko valstybės izdo obligacijas. Žinoma, pasipiktinimas kilo dėl to, kad jis tas obligacijas pirko ir už jas sumokėjo net kelis milijonus. Juk eiliniai žmonės tokių santaupų neturi. Tačiau net nekilo klausimas ir niekas nepaaiškino, kodėl jis tas obligacijas pirko baigiantis metams, kas tos obligacijos, ar jos indeksuojamos pagal infliacijos lygį, ar ne, kokios jų palūkanos ir t. t. Niekas net neužsiminė, kad tokias obligacijas gali pirkti kiekvienas gyventojas, ir nereikia tam turėti sutaupytų milijonų. Nei centrinis bankas, nei valstybinė televizija net nepaminėjo, kad premjero žingsnis buvo teisingas ir iš jo pavyzdį turėtų imti eiliniai gyventojai, kadangi obligacijų saugumą garantuoja valstybė (jeigu nebankrutuoja), o praėjus metams, priklausomai nuo obligacijų rūšies, jų palūkanos didesnės negu oficialiai patvirtintas metinės infliacijos rodiklis, jos akumuliuoja kapitalą, apsaugo santaupas nuo spartaus nuvertėjimo ir dar leidžia uždirbti.

Paminėjome Baltų vienybės dieną

RŪTA BURDINAITĖ

Jau daugelį metų rugsėjo 22 dieną grupė žmonių renkasi Jotvingių ir prūsų gyvenvietėje Ožkiniuose ir mini Baltų vienybės dieną. Tą vakarą visose baltų žemėse vyksta piliakalnių ugnies sąšauka. Gyvenvietėje irgi uždegamas simbolinis aukuras, o iš jo paimta ugnis išvežiojama po apylinkės piliakalnius. Tai darė ne tik Jotvingių ir prūsų bendrijos nariai, bet prisijungdavo

Antano Baudžio nuotr.

Baltų vienybės ugnies sąšauka

ir kiti asmenys. Daug kartų pasiimti šventosios ugnies atkeliaudavo ir žmonės nuo Rudaminos bei iš kitų Lietuvos vietų.

Deja, pandemija šiek tiek pristabdė ir šią gražią tradiciją. Tad šiemet sumanyta išeiti į platesnę visuomenę ir laužą uždegti Kreivėnuose ant Apsakalnio (arba Apsakalnio), – sakė bendrijos pirmininkas Petras Lukoševičius. Šią mintį pasiūlė piliakalnio savininkė Nijolė Vyšniauskienė, o jai mieliai pritarė dabartinio jo šeimininko Viktoro Žukausko šeima. Manyta, kad prie šventės gal prisijungs ir daugiau kreivėniškių.

Nuvykę prie piliakalnio radome gražiai paruoštą taką į viršukalnę, o užkopę pamatėme dailiai sukrautą laužą. Organizatoriai tikrai pasistengė, kad galėtume pasižavėti nuostabia apylinkių panorama bei

deramai paminėti šią šventę. Nustatytą valandą suliepsnojo laužas, sugiedojome Lietuvos himną bei padainavome keletą patriotinių dainų. Vakaras buvo šiltas ir ramus, tad malonu buvę prie degančios ugnies parymoti ir pabendrauti. Tiesa, vietos gyventojai dalyvavo negausiai, bet matėsi, kad vieni dar buvo lauko darbais užsiėmę, o kiti sakė, jog stebėjo laužą nuo savo namų slenksčio. Tačiau ši vieta mums labai patiko. Esame dėkingi visiems, sudariusiems galimybę čia pabūti ir, ko gero, norėsime čia atvykti ir dažniau.

Baltų vienybės diena pažymi 1236 m. Saulės žemėje įvykusį Saulės mūšį, kuriame susivieniję žemaičiai ir žiemgaliai sumušė ir sunaikino į popiežiaus Grigaliaus IX 1236 m. vasario 19 d. paskelbtą kryžiaus žygį išvykusį Kalavijuočių ordiną.

Iš Zenono Knyzos asmeninio albumo

Zenono Knyzos drožtas jotvingis, Eglinėje saugantis Jankauskų sodybą

Lai liepsnoja „Dzūkijos“ židiny!

Ižvalgos 65-ojo jubiliejaus proga

BOŽENA BOBINIENĖ

Gyvenimas – tai nuolatinė patiriamų būsenų, situacijų, įvykių amplitudė. Kartais, atrodo, viskas puikiai sekasi, lydi vien laimėjimai, kitąkart – krentama į bedugnę, neveltį, atrodo, iš jos neįmanoma bus išlipti... Tačiau kažkas įvyksta: maža kibirkštėlė, žodis, asmuo, susiklosčiusi situacija – ir vėl viskas pamažu kyla į viršų, vėl pasiekiamos aukštumos. Tai normalu, gyvenimiška, tai vyksta visame pasaulyje, nuolat...

2022 m. spalio 2 d. minėjome Punsko LKN „Dzūkijos“ choro gyvavimo 65-metį. Vartydama knygą „Punsko lietuvių kultūros namai 1956–2016“, sustojau ties vienos uoliausių choro dalyvių Jūratės Kardauskienės pasakojimu apie ansamblio pradžią, dalyvius, chorvedžius, koncertus, išvykas. Ir susidaro įspūdis, kad ir šio kolektyvo istorijoje netrūksta būtent minėtų akimirklų: nuo pakylėjimo, taurių jausmų išgyvenimo iki visiškos tylos, net veiklos

nutraukimo. Bet dainos skambėjimas lietuvių „dūšioje“ nenutylo, jis veržiasi ir, nepaisant aplinkybių, noras kartu, keliais balsais dainuoti vis rušena. Rūpestingai prižiūrima ugnelė išsiplieskia vis labiau, kol pavirsta ramiai liepsnojančiu židiniu. Jei pridėsime į jį daugiau gerų malkų – jis gali dar labiau išsiliepsnoti, šviesti ir šildyti dar stipriau... Manau, „Dzūkija“ šiuo metu pasiekė to ramiai liepsnojančio židinio laikotarpį. Kas bus toliau? Parodys laikas.

Ar Vincas Valinčius, paprastas kaimo žmogus, kurio sieloje spurdėjusi daina paskatino jį 1957 m. išeiti ir pakalbinti, suburti kitus dainuojančius į vieną bendrą chorą, tuomet galvojo, kad sambūris išliks ir gyvuos taip ilgai? Laimė, atsirasdavo vis daugiau tokių bendraminčių, panašiai jautrių muzikai, ir jie vis perimdavo lazdelę iš ankstesnio vadovo, kuris dėl įvairių priežasčių negalėjo tęsti veiklos. Vlada Pajaujienė, Kostas Sidas, Algirdas Jonas Vaina, Vytautas

Pečiulis, Adriana Juškevičienė, Jonas Pavilonis – tai žmonės, kurie neleido siūlui nutrūkti ir perdavė jį dabartiniam „Dzūkijos“ vadovui Vidui Simanauskui. Labai svarbūs buvo ir yra taip pat tie, kurie palaikė ir vis dar palaiko choro veiklą bei choristus. Tai mokytojas Jonas Pajaujis, LKN vadovai, ypač Jūratė Kardauskienė, Asta Pečiulienė, Varšuvos chorų vadovas prof. Darius Zimnickas ir daug kitų žmonių, kurie geru žodžiu ar bet kokia kita parama skatina Punsko krašto chorą toliau dirbti ir siekti gražių tikslų.

Mes, dabartiniai „Dzūkijos“ dalyviai, jaučiame pagarbą ir puoselėjame gerus prisiminimus apie tuos bendraminčius, kurie kadaise dainavo choro gretose. Prisimename galingus, nuostabiai skambančius sopranus, altus, tenorus ir bosus, skardžius ir stiprius balsus, sudrebindavusius ne vieną sceną. Keičiasi laikai, galbūt jau nebedainuojame taip stipriai ir galingai kaip kadaise, bet vis dar puoselėjame Punsko choringę tradiciją.

Stengiamės taip pat puoselėti „Dzūkijos“ gerą vardą. Neatsilikame, pamažu keičiamės taip, kaip diktuoja laikmetis. Atliekame naujai aranžuotus kūrinius, nors dalis repertuaro yra ta pati jau 60 metų. Juk lietuvių liaudies dainos – nemirtingos. Tarkim, „Kur giria žaliuoja“ – lyg mūsų antras himnas. Ją dainuojame visur,

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

kaip kažkuriam straipsnyje minėjau: danguje, ant žemės, ant vandens, po žeme... Taip, dabartinė „Dzūkija“ – keliautoja, naujų sąskambių ieškotoja, bet ir senų, tradicinių dainų puoselėtoja, nevengianti giedoti ir sakralinio meno kūrinų...

Labai tikiu, kad „Dzūkija“ gyvuos, ypač kad į jos gretas, nors nedrąsiai, vis ateina naujų, jaunų žmonių, kuriems ta jautri daugiabalsio dainavimo liepsnelė spurda kažkur giliai, sieloje, kaip ir choro pradininkams. Tai teikia labai daug vilčių ir džiaugsmo, kad ankstesnė karta savo veikla neatbaidė, o vis dar pritraukia jaunąją kartą. Apima jausmas, kad visos pastangos nenuėjo veltui, kad „Dzūkijos“ dainavimas pasitebimas mūsų visuomenėje. Džiaugiuosi, kad savo pamąstymais apie tai pasidalino mūsų kolektyvo jauniausi dalyviai. Jie sušildo ir duoda viltį, kad choras gyvuos, kad sulauksime dar ir kitų garbingų „Dzūkijos“ jubiliejų. O štai žmonių, kuriems chorinis dainavimas artimas ir mielas, atviri pasisakymai.

Onutė Kliučinskienė (altas): Dainavimas ir išvis

muzika buvo man artima nuo pat vaikystės. Mama giedojo bažnyčios chore, brolis mokėsi groti pianinu bei klarnetu, o senelis, kurio, deja, neprisimenu, grojo trimitu. Aš dainuodavau pati sau, kaip sugebėjau, savo mėgstamiausias dainas, kurių tada klausiausi. Galėjau ištisas valandas dainuoti vieną dainą, kol nenusprendavau, kad jau man tas mano dainavimas patinka. Su mama eidavau į bažnytinio choro repeticijas, o mišių metu likdavau prie vargonų, kur ir giedodavo choras. Mokėjau beveik visas giesmes. Galbūt dėl to dainavimas visada buvo man artimas. Paprasčiausiai visada mėgau ir toliau

mėgstu dainuoti, bet dažniausiai – tik sau, kai niekas negirdi. Dėl to dalyvavimas chore man suteikia labai daug drąsos, bet ir moko kuklumo bei nuolankumo. Mano balsas gal ir nepasižymi kuo ypatingu, nėra labai stiprus, bet man svarbiausia yra jo derėjimas, pataikymas į atitinkamą tonaciją, į natą. Dainavimas man suteikia labai daug pasitenkinimo ir džiaugsmo, ypač kad galiu būti dalis ko nors tokio didingo kaip choras. Tokioje grupėje kiekvienas, kad ir tyliausias, balselis prisideda atliekant vieną didelį, skambantį kūrinį, ir tai yra fantastiška! Ilgai svarsčiau: ateiti į chorą ar ne. Turėjau be galo daug abejonių: ar aš tinkama, ar sugebėsiu ir t. t. Laimė, tarp mūsų choristų yra tokių nuoširdžių žmonių, kurie nepalaužia sparnų, bet jų dar prideda ir visada siūlo pagalbą. Taip pat Vadovas – kantriai moko ir vis patikina, kad viskas gerai.

Dalyvavimas chore teikia man labai daug pasitenkinimo, garbę puoselėti lietuvių kultūrą ir, aišku, galimybę daryti tai, ką be galo mėgstu – dainuoti. Ir dar vadovaujant profesionaliam chorvedžiui! Tai tikrai stiprina pasitikėjimą savimi ir didina savigarbą, ko man labai trūko.

Atėjusi į repeticiją, aš sutelkiu dėmesį vien į repetuojamą kūrinį. Visas pasaulis, visos bėdos eina šalin. Tai toks smegenų „resetas“, kurio labai trūksta kasdinių pareigų ir visokių

Virginijos Karčiauskienės nuotr.

reikalų sukury. Galiu pasakyti, kad buvimas „Dzūkijos“ choro dalyve tai kol kas didžiausias ir smagiausias nuotykis, kurį patiriu! Ir dar vienas dalykas: niekada nebūčiau net pagalvojus, kad stovėsiu scenoje ir dainuosiu. Su choru tai tapo įmanoma. Be to, pažinau nuostabių žmonių! Ir turiu galimybę keliauti su daina ne tik po mūsų kraštą, bet po visą pasaulį!

Evelina Ivoškaitė (sopranas): Kai dainuoju, man gera, lyg širdyje šilčiau pasidaro. Dainuoju, kai gera, bet kartais dainuoju, ir kai blogesnių dienų pasitaiko – kad geriau pasidarytų. Dainos turi tokią magišką savybę kaupti prisiminimus. O dainų garsai sugeba pažadinti žmoguje tokių stiprių emocijų, kad visu kūnu šiurpuliukai nubėga. Paprastai tariami žodžiai tokių galių neturi, tad gebėjimas dainuoti – galia, kurią turėdama be galo džiaugiuosi.

Dainavimas kaip savotiška terapija, padėjusi man perbristi per sunkesnius tarpsnius gyvenime. Taip paveikė ir prisijungimas prie „Dzūkijos“ kolektyvo: pakalbinta dainuoti mūsų chore, jau po pirmų repeticijų pradėjau vėl žingsniuoti per kasdienybę su daina.

Į klausimą, kodėl dainuoju, galiu atsakyti tik vienaip: dievinu dainavimą ir tai, kaip jaučiuosi dainuodama bei ką jaučiu, girdėdama kitų dainavimą... O galingas choro sąskambis

– čia tai emocija! Siela, atrodo, persipildo ir šviesa per kraštus liejas.

Jonas Radzevičius (tenoras): Man muzika visada buvo prie širdies. Dainavimas mane atitraukia nuo kasdienių rūpesčių, duoda labai daug pozityvios energijos. Chore jaučiu, kad esu vienos didžiulės, bendros jėgos dalis.

Tomas Žilinskas (bosas): Choras „Dzūkija“ man visų pirma yra brangus, artimas ir nuo mažens įdomus dėl to, kad daug metų jame dainuoja mano mama. Meilė dainai ir muzikavimui mano šeimoje perduodama iš kartos į kartą. Jei tik kur būdavo choro koncertas, eidavau klausytis (net kartą įbėgau pas mamą į sceną jai „padėti“ dainuoti) ir vis sakydavau: „Kap užaugsiu, aisiu ir aš dainuoc.“ Kaip sakiau, taip ir padariau.

Vieną dieną ir sakau mamai, kad norėčiau ir aš dainuoti. Ji, nieko nelaukus, paklausė Vadovo, ar priims tokį jaunuolį kaip aš. Vadovas sutiko ir pakvietė mane „apklausai“, po kurios taip ir pasilikau iki šiol.

Jau po pirmų repeticijų žinojau, kad noriu tapti vienu iš „Dzūkijos“ dainininkų, nes man labai patiko Vadovo išrinktos dainos, dainavimas keliais balsais, na ir, aišku, puikūs čia esantys žmonės. Pats repeticijų lankymas man yra vienas iš būdų pailsėti ir atsipalaiduoti po kartais sunkios darbo dienos. Koncertai labai pagerina savijautą, ypač kai matau, kad žiūrovas yra teigiamai nustebęs ir nuoširdžiai šypsosi, išklauses mūsų atliktą kūrinį. Su choru kiekvienais metais stengiamės bent kartą savo repertuarą pristatyti ir užsienio žiūrovams, todėl turime progą pamatyti įspūdingų vietų, labai smagiai praleidžiam laiką.

Paula Rupinskaitė (altas): Šiais metais turėjau galimybę su choru „Dzūkija“ išvykti į Italiją. Choras dalyvavo tarptautiniame festivalyje, o vėliau poilsiaavo, bet nuolat jo gretose skambėjo daina. Ši kelionė tapo viena iš mano įsimintiniausių, nes dainavome visur: lėktuve, viešbutyje, prie jūros. Nors kelerius metus nebuvau dainavusi ir ne visus žodžius mokėjau, dainavau kartu su choristais. Prisiminiau licejaus laikus, kai lankiau chorą „Pašešupiai“.

Išvyka į Italiją ir „Dzūkijos“ dalyviai paskatino mane prie jų prisijungti. Taigi kai grįžome į Punkską, nuėjau į repeticiją. Suspėjau išmokti kelias dainas ir sudainuoti jas „Dzūkijos“ jubiliejaus koncerte.

Spalio 2 d. popietę Punksko LKN įvyko mišraus choro „Dzūkija“ 65-ojo jubiliejaus koncertas. Dalyviai, pasipuošę tautiniais drabužiais, atliko lietuvių liaudies, harmonizuotas dainas (dirigavo choro vadovas Vidas Simanauskas, koncertmeisterė Lina Abromavičienė). Pasibaigus pirmajai koncerto daliai, garbingi svečiai sveikino chorą su švente. Chorui maloni staigmena – kraštiečio, Varšuvos Frederiko Šopeno muzikos universiteto profesoriaus, daugelio Lenkijos sostinės chorų vadovo, kompozitoriaus Dariaus Zimnicko bei mokytojo Algio Uzdiolos dovana – specialiai „Dzūkijai“ sukurta daina „Namų giesmė“.

Po to scenoje pasirodė „Dzūkijos“ bičiuliai: Punksko LKN vaikų ir jaunimo vokalinė grupė „Balsynėlis“ (vad. Egidija Grimalauskienė) bei Alytaus kultūros ir komunikacijos centro choras „Varsa“ (vad. Vidas Simanauskas). Antroje koncerto dalyje, pakeitę sceninius kostiumus, pas

žiūrovus sugrįžo „Dzūkijos“ choristai. Dabar moterys buvo pasipuošusios naujai pasiūtomis melsvomis sukniomis, vyrai – elegantiškais kostiumais ir melsvomis „varlytėmis“. Kartu su Alytaus „Varsos“ dainininkais atliko kelias dainas (dirigavo vad. Vidas Simanauskas bei „Varsos“ kolektyvo chormeisterė Klaudija Aleksandravičiūtė; koncertmeisterė Lina Abromavičienė). Abiejų chorų vadovas Vidas Simanauskas pakvietė į sceną prof. Darių Zimnicką. Jis dirigavo jungtiniam chorui dainuojant „Kur giria žaliuoja“. Po to chorai iš scenos trumpam pasitraukė. Ekране buvo demonstruojamos skaidrės, pristatančios „Dzūkijos“ choro veiklą, keliones, koncertus. Scenoje rikiavosi Punksko parapijos vaikų ir jaunimo vokalinė-instrumentinė šlovinimo grupė „Kairos“, prie jos prisijungė ir „Dzūkija“. Visi kartu atliko giesmę „Tavo žodis“. Tai pirmasis tokio pobūdžio projektas.

Finalinei koncerto dainai į sceną suėjo visi šventės dalyviai bei buvusieji „Dzūkijos“ choristai. Jie kartu atliko Vytauto Kernagio (žodžiai Salomėjos Nėries) dainą „Mūsų dienos kaip šventė“.

Nuoširdžiai ačiū tariame visiems, kas talkino ruošiant „Dzūkijos“ choro

65-ojo jubiliejaus šventę. Ypatingai dėkojame:

- Oficialiems šventės rengėjams – Punksko LKN ir LLD
- Šventės ir choro veiklos rėmėjams: Palenkės vaivadijos maršalkos įstaigai, Lietuvos URM (programa Globali Lietuva) bei Lenkijos Respublikos vidaus reikalų ir administracijos ministerijai
- Punksko LKN direktorei Astai Pečiulienei už šventės koordinavimą
- Koncerto režisieriui, choro vadovui Vidui Simanauskui

- Scenarijaus autorei Jolantai Jonušonytei
- Koncerto vedėjai Gintarei Vektoriūtei
- Dariui Zimnickui ir Algiui Uzdiilai už dainą „Namų giesmė“
- Garso operatoriui, parūpinusiam taip pat skaidres, Robertui Slovikiui
- Punksko krašto vaizdų fotografui Valdui Žilioniui
- Naujų sceninių drabužių siuvėjai Maženai Krakauskienei
- Šventės fotografei Virginijai Karčiauskienei

„Dzūkijos“ choro dalyviai

Rudens gėrybių šventė su proza ir daina bei „Ančios“ 20-asis jubiliejus

ONUTĖ VIRBYLIENĖ

Spalio 2 dieną Suvalkuose vyko neeilinis renginys – Rudens gėrybių šventės metu paminėtas gana garbingas 20-asis ansamblio „Ančia“ jubiliejus.

Renginys, kaip ir kasmet, prasidėjo lietuviškomis pamaldomis Švč. Jėzaus Širdies bažnyčioje – Dievo Gailėstingumo šventovėje. Šv. Mišias atnašavo kun. Andžejus Opanovskis (Andrzej Opanowski). Bažnytėlėje vyravo šventiška nuotaika. „Ančios“ choristai giedojo vadovui Vytautui Batvinskiui akompanuojant akordeonu (paprastai choras gieda a cappella). Pamaldų metu susirinkusieji pasimeldė už neseniai mirusį „Ančios“ ansamblietės Julijos Čėplienės sūnų Rolandą bei visus Suvalkų mirusius dainininkus ir giesmininkus.

Vėliau visi nuskubėjo į „Velvet“ viešbučio konferencijų salę antrajame

aukšte, kur vyko meno programa. Ją pradėjo Suvalkų lietuvių vaikų darželio vaikučiai su savo mamytėmis, mokytojomis bei „Sūduvos“ šokėjomis (vad. Alicija Kraužlytė) gražiu šokių „Lopšinė“. Įžanginį žodį tarė LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė. Ji širdingai pasveikino LLB valdybos pirmininkę Jolantą Malinauskaitę-Vektorienę, kunigą Andžejų Opanovskį, literatus iš Lietuvos ir visus susirinkusius bei palinkėjo maloniai kartu praleisti sekmadienio popietę.

Onutė Virbylienė trumpai supažindino su šventinės programos eiga, o vėliau pristatinėjo visus atlikėjus. Pradžioje scenoje išsirikiavę Teresės Jonuškienės jauniausieji mokinukai drąsiai padeklamavo eilėraštką apie rudenėlį (popietinės lietuvių kalbos pamokos Suvalkų miesto moksleiviams vyksta Suvalkų 7-ajame ir 4-ajame mokyklų kompleksuose).

Kadangi šie metai paskelbti Sūduvos metais, Kazimieras Baranauskas perskaitė savo sukurtą eilėrašį „Sūduviukų ramovė“, skirtą jauniems mūsų atžaloms. Garbingu „Sūduvos“ vardu pavadintas Suvalkų jaunimo ansamblis, kuriam vadovauja Arnoldas Vaznelis, padainavo dvi liaudies dainas. Po trumpos pertraukos su malonumu klausėmės Arnoldo dainuojant

solo. Vakarą metu savo kūrybą skaitė Juozas Vaznelis („Bulviakasy“), Pranas Sovulis („Ar aš esu tikintis?“), Jonas Nevulis („Kaimo bernai“), o Genovaitės Pečiulytės eiles „Į nerimą įpuolę“ paskaitė-suvaidino Onutė Valenskienė.

Suvalkų lietuvių ansamblis „Ančia“ (vad. Vytautas Batvinskas) švenčia šiais metais 20-ąjį jubiliejų, todėl LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė pateikė šiek tiek žinių (pasinaudodama medžiaga iš „Suvalkiečio“ puslapių ir žmonių prisiminimų) apie ansamblio įsikūrimą ir veiklą: „Ansamblis įsikūrė 2002 metų birželį. Jam tuo metu trumpai vadovavo Vytautas Batvinskas. Nedaug repetavęs dalyvavo sąskrydyje, kur padainavo tris dainas: „Kai sužydės obelis“, „Spalvos trys“, „Ažuolėlis“. Priminsiu visus scenoje pasirodžiusius suvalkiečius. Tai: Danutė Judickienė, Bronė Jankauskienė, Birutė Brazauskienė, Magdė Makrickienė, Teresė Uzdilaitė, Onutė Kavaliauskienė, Kristina Bobinienė, Aldona Marteckienė, Zita Radzevičienė, Genė Pečiulytė, Stefanija Kapuscinska, Rūta Balytienė, Aldona Kavaliauskienė, Algirdas Grigutis, Julijonas Grigutis, Silvestras Babkauskas, Pijus Krakauskas, Bronius Puniškis, Juozas Jalauskas, Juozas Vaznelis, Petras Radzevičius, Pranas Sovulis, Jonas Nevulis. Prie choro (tada kolektyvas taip vadinosi) buvo dar prisijungusi moksleivių „Ažuolino“ grupė – Tomas Jankauskas, Rimas Bobinas, Mindaugas Pečiulis, Vitas Jalauskas, Jurgis Jakubonis, Dovydas Marteckas, Daiva Bobinaitė, Inga Kavaliauskaitė, Irena

Kazimieras Baranauskas

Onutė Virbylienės nuotr.

Kavaliauskaitė, Jurgita Balytaitė, Rita Staskevičiūtė. Tai buvo didžiausia suvalkiečių suburta dainuoti grupė. Vėliau jau niekad tiek žmonių nesusirinkdavo. Vieni pasirinko kitą veiklą – teatro mėgėjų būrelį, kiti apsisprendė toliau dainuoti. Dalis dainuoja ir šiandien. Žinoma, dėl sveikatos ar kitų priežasčių kai kurie nustojo dalyvauti ansamblyje, o dalyvių gretas papildė kiti. Šiuo metu „Ančioje“ apie dvidešimt žmonių.

Pirmieji veiklos metai buvo sunkūs, tekdavo pasirodyti renginiuose ir visai be vadovo. Norai buvo dideli, tai vis suvalkiečiai žvalgėsi į visas puses, kad prisiviliotų sau kokį nors pastovų vadovą. Ir jiems pasisekė. 2004–02–21 vyko pirmą repeticiją jau su tikru vadovu – Alytaus chorvedžiu Jonu Paviloniu. Pirmą kartą Jono Pavilonio vadovaujamas „Ančios“ choras viešai pasirodė Seinuose kovo 14 d. Suvalkų dainininkai nuolat repetavo, o koncertuose dažnai pasirodydavo su kitu Jono Pavilonio ansambliu „Seinijos aidas“. Teko dažnai koncertuoti Lietuvoje – Klaipėdoje,

Maziieji artistai su globėjomis

Rumšiškėse... 2005 m. Vasario 16-osios programoje „Ančia“ pirmą kartą pasirodė su naujais drabužiais (gelsvos palaidinės ir ilgi rudi sijonai).

2009 metais ansamblis vėl verčiasi savo jėgomis, be vadovo. Tik keletą kartų atvyksta talkon Jonas Šliaužys iš Augustavo. Būdamas vargonininkas, jis dažniau pamoko suvalkiečius giedoti negu dainuoti.

2010 metais ansambliui pradėjo vadovauti Gediminas Kraužlys iš Punsko. Pirmą kartą „Ančia“ su nauju vadovu pasirodė Suvalkuose Vasario 16-osios minėjimo programoje, dainavo kartu su kitu Gedimino Kraužlio vadovojamam ansambliu „Tėviškės aidai“. Kasmet su vadovu ansamblis dalyvaudavo įvairiuose mūsų miesto lietuviškuose renginiuose, pasirodydavo kitose Lenkijos ir Lietuvos vietovėse. Ansambliciai scenoje vilkėdavo baltos ir juodos spalvų drabužius.

2013-05-11 „Ančios“ ansamblis įrašė kompaktinėje plokštelėje 19 dainų ir 2 muzikinius

kūrinius (juos atliko vadovas ir Alicija Malinauskaitė). Tai pavyko įgyvendinti gerbiamų rėmėjų – Suvalkų lietuvių Genutės ir Broniaus Vaznelių – dėka.

2015 m. spalio 18 d. Punsko „Aušros“ leidyklos direktorius Sigitas Birgelis geranoriškai įrašė Suvalkų lietuvių „Ančios“ ansamblio ir Punsko senjorų klubo ansamblio „Tėviškės aidai“ pasirodymą. Vėliau Punsko „Aušros“ leidykla išleido dviejų DVD plokštelių komplektą „Kalėdų, Velykų ir kitos giesmės“.

Plokštelių išleidimo pagrindinius organizacinius darbus atliko šios iniciatyvos autorius Juozas Vaznelis.

Gediminas Kraužlys vadovavo kolektyvui nuo 2010 iki 2016 metų. Rugsėjo 13 d. jam oficialiai įteikta padėka už nuopelnus ir atliktą gerą darbą Suvalkų lietuvių labui.

2016 metais ansambliui pradėjo vadovauti Vytautas Batvinskas iš Punsko. 2018-aisiais kolektyvas išigijo stiliuzuotus tautinius drabužius, kiek vėliau papildė juos siuvinėtomis prijuostėmis.

2020 metais siaučiant pandemijai vadovas Vytautas Batvinskas subūrė ir kapelą. Joje pats groja akordeonu, Jonas Nevulis armonika ir Juozas Vaznelis būgnu bei kitais mušamaisiais instrumentais.

„Ančia“ dalyvauja ne tik LLD Suvalkų skyriaus renginiuose, bet ir kitose Lenkijos lietuvių organizuojamose šventėse, pvz., lietuviškų ansamblių sąskrydyje Burbiškiuose, „Giesmių

Juozas Vaznelis

© motės Vaidylienės nuotr.

pyneje Marijai“ Žagariuose ir kt. Kasmet tenka koncertuoti ir Lietuvoje.“

Renginio metu minute tylos pagerbti visi mirę „Ančios“ dainininkai ir vadovai: Jonas Šliaužys, Vitalius Tumelis, Jonas Pavilionis, Gintautas Marcinkevičius, Silvestras Babkauskas, Janina Balytienė, Algirdas Grigutis, Julijonas Grigutis, Juozas Jalauskas, Bronius Puniškis.

Vėliau LLD Suvalkų skyriaus pirmininkė Onutė Virbylienė padėkojo buvusiam vadovui Gediminui Kraužliui ir dabartiniam vadovui Vytautui Batvinskui už darbą vadovaujant „Ančios“ ansambliui ir įteikė gėlių puokštes bei padėkos raštus. Padėkos raštai už ilgametį dalyvavimą ansamblyje ir lietuvių dainavimo tradicijų puoselėjimą skirti taip pat visiems esamiems ir buvusiems savi-veiklininkams: Kastulei Agurkienei, Rūtai Balytienei, Teresei Birgelienei, Kazimierui Baranauskui, Vytautui Batvinskui, Algiui Bidai, Jūratei Birgelytei-Dolkovskai, Kristinai Bobinienei, Birutei Brazauskienei, Julijai Čėplienei, Anei Gelažauskienei, Teklei Gibavičienei, Ramutei Jakubonienei, Adelei Jalauskienei, Broni Jankauskienei, Jonui Jasevičiui, Onutei Janusevičienei, Danutei Judickienei, Ričardui Jurgelevičiui, Kostui Jurkiūnui, Gražinai Kackienei, Stefanijai Kapuscinskai, Aldonai Kavaliauskienei, Onutei

Kavaliauskienei, Pijui Krakauskui, Gediminui Kraužliui, Magdalenai Makrickienei, Alicijai Malinauskaitėi, Aldonai Marteckienei, Birutei Mockun, Jonui Nevuliui, Aurelijai Pečiulytei, Genovaitei Pečiulytei, Danutei Preišegolavičienei, Julijai Prelevič, Vandai Račienei, Zitai Radzevičienei, Petruui Radzevičiui, Jolantai Sinkevičienei, Pranui Sovuliui, Aldonai Šabalaj, Teresei Šliaužienei, Teresei Uzdilaitei, Onutei Valenskienei, Elenai Vasilčik, Juozui Vazneliui, Onutei Virbylienei.

Nuoširdžiausius sveikinimus lietuvių organizacijų vardu jubiliatams išsakė LLB valdybos pirmininkė Jolanta Malinauskaitė-Vektorienė ir LLB valdybos narys Arnoldas Vaznelis. Jie įteikė „Ančios“ vadovui Vytautui Batvinskui ir LLD Suvalkų skyriaus pirmininkei Onutei Virbylienei atminimo dovanėles. Pasveikinti atvyko ir svečiai iš Lietuvos, o marijampolietis Ričardas Jurgelevičius perskaitė šiai progai savo sukurtą eilėrašį „Ansambliui „Ančia“ 20“:

*Dainos linksmos ir nuobodžios,
Ne visi jų klauso noriai,
Bet kai „Ančia“ uždainuoja,
Kai kam net širdis šlubuoja.*

*„Ančios“ ansamblis nemirtingas,
Entuziastų jam nestinga –
Susirinkti ir dainuoti,
Niekas nenori aimanuoti.*

*Skardziabalsės moterytės.
Kas gi gali joms prilygti?
Kai mišiose garsiai gieda,
Net pabunda tas, kas miega.
Teklė, Vanda ir Danutė
Visad nori pirmos būti.
Kada suderina balsus,
Dažnai užgožia vyrukus.*

*Jonų, Juozo, Kosto balsai
Glosto sielą, kai jų klausai.
Visi stengiamės, dainuojam,
Kaip vadovas mums užgroja.*

Tą vakarą išgirdome daug „Ančios“ atliekamų įvairių dainų, pradedant patriotinėmis „Giedu dainelę“, „Lopšinė gimtinei ir

motinai“, baigiant linksmais roman-
sais. Tarp dainų įsipynė ir „Ančios“
kapelos atliekami kūriniai, labai pra-
turtinę meno programą.

Daug gerų emocijų suteikė žiūro-
vams Punsko trečiojo amžiaus uni-
versiteto teatro „Bobutės“ artistai,
suvaidinę Rūtos Burdinaitės režisuo-
tą spektaklį apie gyvenimą pensione
(scenarijus taip pat Rūtos Burdinai-
tės). Sakoma, kad juoktis sveika, taigi
visi prisijuokė lig valiai...

Rudens gėrybių šventė su proza ir
daina bei ansamblio „Ančia“ 20-ojo
jubiliejaus minėjimas tęsėsi gana il-
gai. Bet niekas tą vakarą nenuobod-
džiavo. O persikėlus į „Vienybės“
klubą dar linksmai bendrauta su sve-
čiais iš Lietuvos ir Punsko prie ru-
dens gėrybių pilno stalo.

Nuoširdžiai dėkojame pagrindinei
renginio rėmėjai – Lietuvos Respu-
blikos užsienio reikalų ministerijai.
Ačiū LLD Suvalkų skyriaus nariams,
„Ančios“ savi-veiklininkams už orga-
nizacinius darbus ir „Vienybės“ klubui
už dalinį renginio finansavimą.
Ačiū LLD už mūsų skyriaus globą ir
visokeriopą pagalbą.

GLOBALI LIETUVA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
UŽSIENIO REIKALŲ
MINISTERIJA

Melno taikos sutarties 600 metų jubiliejaus minėjimas Melne

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

NASTUTĖ SIDARIENĖ

Įgarbingą taikos tarp Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės, Lenkijos Karalystės ir Kryžiuočių ordino pasirašymo 600 metų jubiliejų mūsų „Gimtinės“ ir „Alnos“ ansamblius bei Kauno „Liktužės“ kolektyvą pakvietė Grutos valsčiaus viršaitis. Mat Melnas teritoriškai ir priklauso Grutos valsčiui. Labai savai skamba pavadinimas Gruta (lenkai taria Grūta), kilęs iš Grutos upelio vardo. Nuo to pačio upelio pavadintas ir Grudziondzo miestas.

Pirmą kartą Grutos viršaitį sutikome važiuodami į Melną. Dar kol 2022 metai nebuvo paskelbti Sūduvos metais, bet artėjo šis svarbus jubiliejus, susimąstėme, kur yra ir kaip atrodo tas Melno ežeras, ant kurio

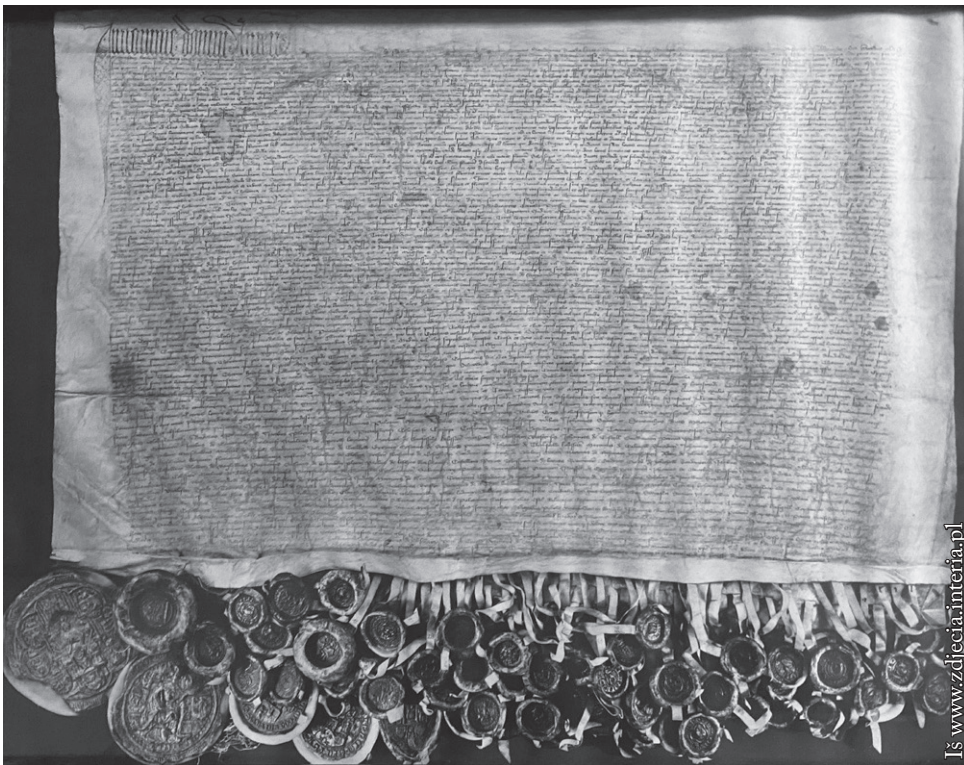
kranto prieš 600 metų pasirašyta sutartis ir dalis Sūduvos bei Žemaitijos atiteko Lietuvos Didžiajai Kunigaikštystei. Suradę žemėlapyje šią vietą, pasikausę žiniomis, birželio pradžioje pasiekėme Grutą ir Melną. Tada apvažiavome Melno ežerą, pamatėme griuvėsius XIII a. pilies, kurioje galbūt vyko Vytauto Didžiojo derybos su kryžiuočiais prieš sutarties pasirašymą (taip tvirtino vietinis istorijos mokytojas). Po šios pažintinės kelionės, kurioje dalyvavo trys LLEKD atstovai ir du asmenys iš Lietuvos, pajutome, kad reikia ir kitiems žmonėms parodyti senąsias LDK sienas prie Melno ežero ir Osos upės. Jautėmės, lyg iš naujo atrastume garbingą Lietuvos praeitį.

Ypač kai Grutos viršaitis Valdemaras Kurkovskis (Waldemar Kurkowski), paklaustas, ar daug lietuvių atvyksta į Melną, atsakė: „Jūs pirmi.“

Po šio vizito Grutos viršaitis atvyko į Punsko Žolines, o rugsėjo 27 d. sutikome jį ir dar tris jo bendražygius Marijampolėje, kur vyko Melno sutarties pasirašymo 600 metų jubiliejaus istorinė konferencija ir iškilmingas minėjimas.

2022 m. spalio 1 d. susitikome Melne paminėti taikos sutarties pasirašymo metines. Šios šventės globėjas buvo Lenkijos prezidentas Andrzej Duda (Andrzej Duda). Nors pats ir neatvyko, atsiuntė sveikinimo raštą. Dalyvavo kiti – vietinės apskrities, vaivadijos valdžios atstovai. Mūsų delegacija atstovavo kartu ir Punsko savivaldybei, nes iš valsčiaus įstaigos kitų atstovų nebuvo (tad buvome viršaičio įpareigoti atstovauti).

Iškilmės prasidėjo šv. Mišiomis, kurių metu pašventintas kertinis akmuo naujam paminklui Melno sutarties pasirašymui atminti. Kada ir kur stovės naujas paminklas, dar neaišku. Galbūt netoli tos vietos šalielėje, ties kryžkele, kur nuo 1966 m. šiam įvykiui atminti jau stovi paminklas. Tačiau kelią planuojama platinėti ir paminklą reikės nugriauti arba perkelti. Šventės metu prie šio seno paminklo šeimininkai ir pakviesti svečiai padėjo gėlių. Prie jo prisiartinę nustebome, kad paminklas atrodo kitaip negu pavasarį: ogi jame esantis Lenkijos Erelis nudažytas baltai ir išryškintas baltai raudoname fone, o Lietuvos Vytis paliktas, kaip ir anksčiau buvęs – pilkas, apšiupėjęs.

Melno taikos sutarties, pasirašytos 1422 m. rugsėjo 27 d., kopija

Iš www.zdzecia.inetria.pl

Padėjome gėlių prie Melno taikos sutarties paminklo

Po sveikinimų visi nuėjome sodinti atminimo ąžuoliukų. Vieną iš keturių pasodino mūsų delegacija. Prie ąžuoliuko metalinėje lentelėje įrašyta:

Atminimo ąžuolas

Melno taikos sutarties, sudarytos pasibaigus Lenkijos Karalystės ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės pergalingam karui prieš Kryžiuočių ordiną, 600 metų jubiliejui paminėti.

Pasodintas jubiliejaus šventės metu 2022 m. spalio 1 d. Melne, globojamas Punsko valsčiaus savivaldybės ir lietuvių organizacijų.

Kitus tris ąžuoliukus sodino vietos šeiminkai, prezidento atstovas, vaivadijos valdžios atstovai. Šventės meno programoje pasirodė tik du kolektyvai: Punsko „Gimtinės“ ansamblis, sudainavęs penkias lietuviškas istorines, patriotines dainas, ir Kauno „Liktužės“ folkloro kolektyvas, atlikęs kelias dainas ir sušokęs šokius. Po meno programos matėme istorinį teatrą. Vaidintojai, pasipuošę XV amžiaus rūbais, pasakojo apie Melno sutarties pasirašymo aplinkybes, derėjosi dėl teritorijų. Kartu paminėjo, kad sutarties tekstas surašytas keturiomis kalbomis: lenkų, lietuvių, vokiečių ir lotynų. Po to ant

žirgų šiuolaikiniai riteriai su senovine apranga inscenizavo kovas su kryžiuočiais. Buvo ir kitų atrakcionų: šaudymas į taikinį iš arbaletos, senovinių patiekalų ragavimas, rankdarbių demonstravimas ir kt. Paragavome pagal seną receptą pagaminto mėsos viralo. Šią vėsią rudens dieną ypač buvo skanus toks karštas valgis.

Pasibaigus iškilmėms neskubėjom į viešbutį. Dar apvažiavome aplink

Melno ežerą, pakeliui su vietiniu gidu lankėme kitus objektus. Nuvykome į Pokšivno (lenk. Pokrzywno, vokiečių kronikose užrašyta Pakri-viai) vietovę, kur XIII a. kryžiuočių pastatyta pilis, o dabar belikę tik jos griuvėsiai. Gidas tvirtino, kad būtent šioje pilyje Vytautas Didysis kelis kartus susitiko su Kryžiuočių ordino magistru ar jo įgaliotiniais, norėdamas išsireikalauti kuo geresnes taikos sąlygas. Reikia manyti, kad jam tai pavyko, nes lietuviai Melno sutartimi atsiėmė žymiai daugiau žemių negu lenkai. Dar netoli Melno ežero pamatėme įspūdingą piliakalnių kompleksą, kurį, anot G. Skamariočiaus, galima lyginti su Kernave. O galbūt čia, medinėje pilyje, kurios nė pėdsakų neliko, vyko Vytauto, Jogailos ir kryžiuočių derybos. Sunku spręsti, nes piliakalniai netyrinėti, nekasinėti.

Ką slepia senosios baltiškiosios prūsų žemės? Kiek mažai dar apie jas žinome.

Kitą dieną traukėme namų link, bet pakeliui norėjome aplankyti kuo daugiau senųjų objektų. Sustojome prie Kvidzino pilies. Įspūdingas kryžiuočių statinys! Statyta XIV a. kvadrato formos su kampiniais bokštais

Sodiname Punsko ąžuoliuką

Dainuoja „Gimtinė“

ir 4 arkų priestatais, vėliau sujungta su katedra, aptverta mūru, sudarė gynybinę sistemą. Keletą kartų persitatyta, daug kartų keista paskirtis iš gynybinės į religinę, administracinę, valstybinę. Čia taip pat buvo įsikūręs kalėjimas, teismas, o prieš II pasaulinį karą net švietimo įstaiga (jaunieji vokiečiai mokėsi hitlerinėje mokykloje). Lenkijos Liaudies Respublikos valdžia šį objektą pavedė Kultūros ir meno ministerijai.

Pasidairę po Kvidziną keliavome į Ylavą. Šis miestas prigludęs prie ilgiausio dabartinės Lenkijos ežero Jeziorak, kurio vandenyms skalauja didžiausios šalyje neįūrinės salos krantus. Senais laikais joje stovėjo galinga, bet medinė prūsų pilis. Ji neišliko. Gražiai sutvarkytas ežero krantas, kur įrengtas amfiteatras su scena, o šalimais miesto rotušė ir aukšta mūrinė bažnyčia. Ne tik senieji baltų pėdsakai palikti Ylavoje, bet ir dabar šis miestas bendradarbiauja su Gargždais, nors kelrodis su miesto herbu rodo, jog iki Gargždų – net 541 km.

Svarbiausias šią dieną lankytas objektas tai Olštineko buties muziejus (skansenas). Daug lietuviškų sodybų perkeltos iš Mažosios Lietuvos, bet kažkodėl tik prie vienos

prigijęs vardas „lietuviška“. Didelis ir įspūdingas skansenas. Jeigu norime pažinti senąją Mažosios Lietuvos architektūrą, tai tik čia ją surasime, Rumšiškėse jos nedaug. Daug kitų istorijos faktų apie šį ir kitus miestus pateikė mums gidė iš Punsko bei papildė gidai iš Vilkaviškio, Kauno.

Paskutinis aplankytas objektas buvo trijų istorinių sienų sankirtoje esantis žymeklis prie Prostki

miestelio, Bogušų kaime. Jis pastatytas paskutinio Gediminaičių dinastijos karaliaus Žygimanto Augusto ir Prūsų kunigaikščio Albrechto 1545 metais, žymintis Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Prūsijos sieną. Šio stulpo užnugaryje teka Elko upė, kuri žymi abiejų minėtų valstybių sieną su Lenkijos Karalyste. Ant priekinės stulpo sienos yra lotyniškas Karaliaučiaus universiteto rektoriaus Jurgio Sabinus tekstas ir abiejų valstybių herbų kopijos. Originalai 1907 m. perkelti į Karaliaučių.

Prasmingai praleidome dvi dienas Prūsų žemėje. Raginu ir kitus lietuvius nepamiršti senosios mūsų LDK istorijos, jos sienų ir didingos praeities. Kviečiu kuo dažniau lankyti šį kraštą. Dėl to, kad ten nuvykome, šventės metu skambėjo lietuviškas žodis (sveikinimus patys vertėme į lietuvių kalbą) ir daina. Manau, kad mūsų abu apsilankymai, susitikimai su Grutos viršaičiu duos vaisių ir ateityje, kad ant naujo paminklo, kurio kertinis akmuo pašventintas iškilmių metu, tikrai atsiras užrašas ir lietuvių kalba.

Sveikiname su lauktuvėmis Grutos viršaitį

Punsko licėjaus moksleiviai Rygoje

ELYZA GUDAITYTĖ

Rugsėjo 22-osios ankstų rytą išvykome į Latvijos sostinę Rygą. Po šešių valandų pasiekėme mūsų kelionės tikslą. Pavalgę skubiai nuvykome į Rygos lietuvių vidurinę mokyklą, kur mus pasitiko direktorė Jolanta Nagle bei jos pavaduotojas ir Latvijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Rolandas Žalnierius. Punsko Kovo 11-osios licėjus ir Rygos lietuvių vidurinė mokykla bendradarbiauja jau daugelį metų. Mūsų išvykos tikslas buvo susipažinti ir susidraugauti su lietuviais, gyvenančiais Rygoje. Be to, rugsėjo 22 d. Lietuvoje ir Latvijoje švenčiama Baltų vienybės diena. Norint ją paminėti, Rygos lietuvių mokykloje buvo surengtas koncertas. Renginyje tarp kitų dalyvavo Lietuvos Respublikos ambasadorius Latvijoje Valdas Lastauskas. Šventėje pasirodė mūsų licėjaus šokių grupė „Šalčia“ (vad. Asta Pečiulienė) bei choras „Pašešupiai“ (vad. Dainius Pavilonis, koncertmeisteris Raimundas Martinėnas). Choras padainavo septynias dainas, o šokėjai pašoko „Kiškelių“ ir

„Bajorėlių“. Taip pat pristatėme mūsų licėjų. Pradžioje direktorius Alvydas Nevulis visus pasveikino ir papasakojo apie mokyklų bendradarbiavimą. Vėliau vyresnieji mokiniai supažindino su licėjaus veikla ir istorija. Aišku, renginyje dalyvavo ir mūsų draugai iš Latvijos. Mokyklos teatras parodė trumpą spektaklį, skirtą Baltų vienybės dienai paminėti (mokytoja Izabelė Visockaitė-Kokare). Kiti mokiniai pristatė K. Donelaičio „Metų“ montažą (mokytoja Daiva Isakienė). Po minėjimo galėjome labai trumpai pasikalbėti su Rygos mokyklos moksleiviais, užmegzti naujų ryšių. Vėliau pilni gerų emocijų ilsejomės viešbutyje.

Kitą dieną iš pat ryto nuvykome prie Lietuvos Respublikos ambasados Latvijoje. Ten trumpai pasikalbėjome su ambasadoriumi. Paskui nuskubėjome į Rygos lietuvių vidurinę mokyklą. Apie jos veiklą mums papasakojo direktorė ir pavaduotojas. Labai daug sužinojome apie mokyklos istoriją, mokymo sistemą, aplankėme visą mokyklą. Apžiūrėjome

koridoriuje eksponuojamą Pasaulio lietuvių bendruomenės parodą „Vytis – Lietuvos ir lietuvių“ (ją parvežėme į Punkską).

Aplankius mokyklą Rygos senamiestyje gidas Algimantas Eičinas supažindino mus su miesto istorija. Lankėme įvairiausias įdomias vietas miesto centre. Daug sužinojome apie Latvijos lietuvių bendruomenę.

Paskutinę dieną dar galėjome trumpai pasigrožėti Ryga, o vėliau nuvykome į Jūrmalą. Čia nuėjome prie apžvalgos bokšto, taip pat pasidžiaugėme jūra. Buvo labai smagu rinkti kriauklytes, daryti nuotraukas. Galėjome dar trumpai patys lankyti miestelį, o paskui išvykome Punsko link. Autobuse tikrai nenuobodžiavome.

Nuoširdžiai dėkojame išvykos organizatoriams – mokytojai Irenai Nevulienei ir licėjaus direktoriui Alvydui Nevuliui, vadovams Astai Pečiulienei, Dainiui Paviloniui, koncertmeisteriui Raimundui Martinėnui. Esame labai dėkingi Rygos lietuvių vidurinės mokyklos direktorei Jolantai Naglei ir jos pavaduotojui Rolandui Žalnieriui, padėjusiam suorganizuoti kelionę. Ačiū tariame gidui Algimantui Eičiniui, sutikusiam papasakoti apie Rygą ir čia gyvenančią lietuvių bendruomenę.

Išvyka suorganizuota įgyvendinant projektą „Punsko–Rygos draugystės tiltas“, kurį finansavo Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija. Esame jai be galo dėkingi. Tikimės ir toliau tiesti draugystės tiltą tarp Punsko ir Rygos.

Algirdas Skripka

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

EUGENIJA PAKUTKIENĖ

Rugsėjo 2 d., sulaukęs 97 metų, mirė Lietuvos visuomeninės kultūros draugijos pirmininkas (1959–1972), Lenkijos lietuvių šv. Kazimiero draugijos pirmininkas (1992–2006), paskutinis senosios kartos mūsų krašto lietuvių veikėjas Algirdas Skripka. Velionio laidotuvsė dalyvavo buvęs LR konsulas Seinuose Liudvikas Milašius su žmona Laima, mūsų krašto draugijų, „Lietuvių namų“ vadovai ir atstovai, gausus būrys buvusių A. Skripkos darbuotojų.

DUSNYČIOS KAIME

Algirdas gimė 1925 m. rugpjūčio 11 d. Augusto ir Onos (Vaznelytės) Skripkų šeimoje Dusnyčios kaime. Jis buvo jauniausias, dvyliktas vaikas.

Mat tėvas liko našlys ir vedė antrą kart, turėjo vaikų ir su pirmąja, ir su antrąja žmona. Algirdo tėvai vienas iškeliavo iš šio pasaulio prieš Antrąjį pasaulinį karą, kitas tik po karo. Tėvas Augustas mirė 1938 m. birželio 10 d., sulaukęs 76 metų, mama Ona 1946 m. spalio 26 d., sulaukusi vos 60 metų.

Algirdas turėjęs nemažai brolių: Antaną, Jurgį, Albiną, Miką, Juozą, Joną, ir sesę Oną. Jonas gyveno 16 metų, mirė 1934 m. sausio 1 d., Onutė nesukūrė šeimos, sulaukė 53 metų, mirė nuo peršalimo 1963 m. sausio 2 d., Mikas gimęs 1914, o miręs 1995 m., Jurgis (1911–2007) buvo kovotojas dėl lietuviškų mišių Seinuose ir dėl Lietuvos partizanų atminimo Seinų ir Berznyko kapinėse įamžinimo.

Vaikams, tarp jų ir jauniausiajam, vaikystėje teko ganyti žąsis ir karves. Keturių klasių mokyklą prieš Antrąjį pasaulinį karą Algirdas baigė savam Dusnyčios kaime. Vėliau gyvenimas privertė baigti dar dvi mokyklas rusų ir lenkų kariuomenėse. To meto drausmė, netgi griežtumas jam vėliau praverė darbuose einant vadovo pareigas.

Groti armonika vaikystėje jį išmokė brolis Jurgis, o populiaraus anais laikais siuvėjo amato – brolis Juozas. Turėdamas muzikavimo gabumą, greit išmoko groti armonika ir jau 13 metų su vyresniu broliu Jurgiu grojo pirmose vestuvėse. „Dusnyčios kaimi per karą buvo vokiečių barakai, jie saugoj sieną. Aš grojau, kai paprašydavo Erlin, labai mėgo fokstrotą“, – pasakojęs pats A. Skripka, dažnai kviečiamas į Krasnavo mokyklą minint Kovo 11-ąją.

„Tėvo ūkis dzidelis, su 24 hektarais. Kai pravedė rubežį, tai trečia dalis mūs, Skripkų, žamės liko kitoj pusėj rubežo. Tai vyko antradieniais propuskai, organizuoti KOP: 8 valandų pralaidžia, o vakarop atgal. Parubežin gyvenom, tai langai turėj būt apdangstyti, kai temsta, niekur nevalia iš namų eit. O ką sugaudavo, tai varė in Alnų stražnicų per purvynus su šauksmu – pulk, gulk, kelkis, bėk. Ir maudė kūdroj, nežūrėj, šalta ar ne... Tai bijojom išait, alia lietuviām tį vis norėjos su daina, šokiu, muzika. Tai mes, vaikai, kanapėse sulindį saugojom. Ir jei cik pamatom sargybinius kariškius, lėkėm pranešt susirinkusiem vieno ar kito stuboj, kad spėtų paskavoc ir nebaustų už suvėjimus.“

1941 metais su mama (tėvas jau buvo miręs), broliais ir sese išvyko į Tarybų Lietuvą. Algirdas Skripka, pasižymintis puikia atmintimi, žurnalistei Alicijai

Iš kairės: A. Skripka ir LR konsulas Seinuose J. Kinduryus

A. Skripka su LR Prezidentu V. Adamkumi

Kmieliauskaitei įrašinėjant pasakojo: „Buvom apgyvendyti Vilkaviškio apskrity, Keturvalakių valsčuj, Navininkų kaimi, vokiečo Kemelio ūky. Vietiniai lietuviai nemylėjo atvykėlių, vadino mozūrais ir komunistais. Navininkuose ir netoliese Tysliavo ūkyje gyveno irgi trys šeimos iš Lenkijos atvykę: Valukoniai, Marcynai, Antanuliai, tai sustarį padarėm šokį. Tai vietiniai mūs atėjo sumuš, alia mūsiškiei nepasdavė ir sykiu įrodė, kad tepgi lietuviai. Pas-kui, kai vokiečiai puolė Tarybų Sąjungą, tai sugrįžo in mums skirtą ūkį jo savinykas. Tai mus, Skripkus, išvežė in Trakus, in Antanaičių dvarą. Bro-liai dirbo didelian ūkin su kitais ča atkeltais. Tuoj atėj šaukimas ir jauniem reikėjo stot in karuomenį, alia nieks nenorėjo, tai vyko gaudymai, tode dalis jaunų išėj in miškus in partizanus. O mano broliai šoko an arklių ir nušuoliavo link namų. Slapstydamies naktimis grįžo in Dusnyčų namo. Likau cik aš su sesi ir mamu. Mani visgi neužilgo suėmė rusai in NKVD, nuvarė in Baltarusiją, in rusų karuomenį, apmokė, davė aptarnaut pabūklą 45 mm kalibru. Ir, sakytau, gyvenimi turėjau daug laimės, turėjau daugiau jos nei proto, likau gyvas,

pavyko pabėgt.“

Ne savo valia pateko į Raudonąją armiją. Buvo daug baimės. Teko persikelti per Oderį ir pasiekti Berlyną. Algirdui pasisekė, liko gyvas ir nesužeistas. Pavyko pabėgti. Lazdijuose gydytojas išrašė liudijimą, kad susirgęs. Laimingai grįžo namo. Privalėjo atlikti piliečio pareigą – Lenkijos kariuomenėje tarnavo Elke.

Algirdas Skripka vedė Anastaziją Birutę Valukonytę (1932 m. sausio 11 d. – 2008 m. vasario 26 d.). Su ja užaugino sūnų Genių ir dukrą Danutę, susilaukė trijų anūkų.

Centre – A. Skripka groja akordeonu

DARBAI

Algirdas iš prigimties buvo aktyvus ir sugebantis lengvai užmegzti ryšius su kitais. Įdarbintas Krasnovo prekybos kooperatyve, laisvu nuo darbo laiku pradėjo lietuvišką visuomeninę ir kultūrinę veiklą. Dvejus metus vadovavo Vidugirių kaimo jaunimo saviveiklai ir režisavo vaidinimus (1955 m. S. Kymantaitės-Čiurlionienės „Pinigėliai“, kitais metais kartu su Gediminu Kraužliu – Žemaitės „Trys mylimos“, „Valsčiaus sūdas“, A. Fromo-Gužučio „Gudri našlė“, „Pragerti balakonai“). Po to grįžo į Seinus ir dirbo vadovu įvairiose valstybinėse įstaigose. Ilgiausiai, 21 metus, iki pat išėjimo į pensiją, vadovavo Vaivadijos kaimo transporto kooperatyvo Seinų skyriui. Dėl mokėjimo organizuoti jo įmonė tapo pavyzdin-ga ir pirmaujanti tarp kitų ne tik vaivadijoje, bet ir visoje Lenkijoje. Pats sakydavo: „Nebuvau partinis, nepriklausiau partijai, nors kalbinamas ne sykį buvau įstot... Likau visad lietuviu ir kitiem pataru nebūt lenkucais, ba ir tep niekad lenkai nepripažis...“

LAI DOTUVIŲ KALBA

Per a. a. Algirdo Skripkos laidotuves jo bendražygis, pirmasis „Lietuvių namų“ direktorius Algirdas Nevulis kalbėjo: „(...) II Lenkijos

Algirdas Skripka jaunystėje

lietuvių visuomeninės kultūros draugijos suvažiavimas, vykęs Seinuose 1959 metų spalio 25 dieną, išrenka Jį pirmininku. Jam tenka organizuoti visą draugijos veiklą, surasti patalpas valdybos centrui, surasti ir įdarbinti etatinius darbuotojus, matyti, planuoti kultūrinę draugijos veiklą. Reikėjo steigti kaimuose draugijos ratelius, vėliau skyrius, remti kaimų jaunimo kultūrinę veiklą, skatinti meno saviveiklą. Po metų pasirodo pirmas „Aušros“ numeris, kad ir vienas metuose, bet svarbu pradžia. Ta „Aušra“ buvo tuomet tokia, kokia galėjo išeiti esant to meto politinėms sąlygoms. Šviesios atminties Algirdas Skripka buvo ikišiol ilgiausiai vadovaujantis šiai draugijai pirmininkas. 1988 metais kartu su keletu mūsų krašto veikėjų dalyvauja Sąjūdžio suvažiavime Vilniuje. Jaučiamas visoje Lietuvoje atoslūgis. Atsiranda Lietuvoje žmonių, kurie nori padėti mūsų krašto tautiečiams, kyla idėja statyti Seinuose kultūros židinį, vėliau „Lietuvių namus“. Velionis kartu su kitais bendraminčiais imasi darbo, Jis kuria statybinį komitetą ir tampa jo pirmininku. Nuo šios idėjos įgyvendinimo pradžios (komiteto įstatų ruošimo, jų įregistravimo, pinigų sklypui pirkti rinkimo, sklypo

pirkimo, konkursų pastato projektui ruošimo, leidimo statybai gavimo, darbų, medžiagų, technikos statybai gabenimo iš Lietuvos derinimo su Lietuvos ir Lenkijos įvairių pakopų valstybinėmis įstaigomis) iki „Lietuvių namų“ atidarymo 1999 metų vasario 14 dieną praėjo 11 metų. Per tuos 11 metų man teko visą laiką būti šalia Algirdo Skripkos, daug ko iš Jo pasimokiau. Tai neeilinis žmogus,

nepaprastai pareigingas, punktualus, atsakingas, reiklus sau ir kitiems, nepaprasto gyvybingumo, užsispyrimo ir energijos žmogus. Nebuvo dienos, kad nebūtų aplankęs statybos aikštės, pakalbėjęs su darbininkais, ne kartą ir pataręs, ir pasiginčijęs su jais dėl kai kurių sprendimų statyboje. Jei kas iš mūsų prisidėjo prie to, kad „Lietuvių namai“ yra, kalbu čia apie patį statymo procesą, tai žinokim, kad čia didžiausias šviesios atminties Velionio indėlis ir nuopelnas. Jei ką pradeda, turi ir sėkmingai užbaigti.

Jo iniciatyva 1990 m. buvo atkurta Šv. Kazimiero draugija, pradžioje Jis buvo jos pirmininkas, 2000 m. įsteigė ir 3 metus vadovavo Žagarių ansambliui, su juo koncertavo ir Lietuvoje. Jo iniciatyva paruoštas ir išleistas giesmynas giedoti prie mirusiųjų (kantičkos), kuriuo dabar viso mūsų krašto giesmininkai naudojami, iš kurio ir Jam giedota. 2001–2003 metais Jo iniciatyva įsteigtas „Lietuvių namų“ fondas, pavadintas vyskupo Antano Baranausko vardu, kuriam pradžioje ir vadovavo. 2005 m. Jo iniciatyva pasirodė ketvirtinis žurnalas „Šaltinis“, kuris eina ikišiol ir jį

Seinų „Lietuvių namų“ statybos komitetas. Centre A. Skripka

leidžia Šv. Kazimiero draugija.

Mūsų laimė, kad 2010 m. spėjome suruošti Algirdo Skripkos 85 metų gimimo jubiliejų ir turėjome progos Jam už viską gražiai ir iškilmingai padėkoti, bet... po to lyg ir užmiršome Jį. Jis jautė tokią mažą nuoskaudą, kad mes Jį užmiršome, kad nėra kviečiamas į renginius, koncertus, suvažiavimus. (...) Lietuva už Jo nuopelnus mūsų kraštui apdovanojo Jį Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino 5-ojo laipsnio ordinu.“

PRISIMINIMAI

Dusnyčios ansamblio vadovė Onutė Skripkienė sako: „Algirdas Skripka daug patarė, padėjo ir ne vien mūsų ansamblui parūpino tautinius rūbus. Pats grojo vienu metu lūpine armonikėle, kojom mušė būgną ir rankom traukė akordeoną. 2010 m. dalyvavo „Duokim garo!“ televizijos laidoje Lietuvoj. Mėgo muzikuoti, žuvauti. Anksti užmezgė ryšius su Lietuvos kolūkiais, bendradarbiavo, planavo Alytaus namelius Seinuose statyt, bet pasitaręs su kitais nusprendė statyti didelius, erdvius mūrinius „Lietuvių namus“. Ilgai derino su projektuotoju konsulu Jonu Kinduriu, kur patalpos tiktų ir mokyklai Seinuose, vis norėjo, kad būt lietuviams mokykla, bet šito padaryti jam nepavyko, nors „Žiburio“ mokyklos pradžia ir buvo „Lietuvių namų“ patalpose.“

Buvęs WSTW įmonės vairuotojas Antanas Pakutka apie savo buvusį direktorių pasakoja: „Algirdą Skripką gerai menam daugelis. Sužinojome, kad jis mirė, tai susiskambinom ir suvažiavome, susidėjome vainikui.

Buvo geras vadovas, reiklus, griežtas, bet teisingas direktorius, puikiai vadovavo. Jo gebėjimai ir savybės prisidėjo prie WSTW įmonės Seinuose plėtimosi, sėkmės ir kolektyvo gerovės. Kalbėjosi su lietuviais sava kalba, nesivaržė ir ypač žiūrėjo, kad nebūtų skriaudžiami kitų. Jo vadovavimo laikotarpiu (21 metus) kasmet įmonėje dirbo iki 100 žmonių, perpus lietuvių ir lenkų. Vyravo pagarba. Vertino kiekvieną kaip žmogų, nepaisydamas tautybės. Žiūrėjo, kad užduotis būtų tinkamai įvykdyta. Mokėjo bendrauti su žmonėmis, nelaiškė jų vien darbo jėga. Ne vien nurodinėjo, bet ir bendravo, bendradarbiavo. Užduotys buvo visada aiškios, reikalavo tvarkos dirbant, darbo vietoje ir pabaigus darbus, sąžiningumo. Vyravo geri santykiai. Darbo vieta buvo su dideliais pastatais ir užtikrinta pastoge ne vien biuro darbuotojams, bet ir mechanikams, vairuotojams.“

Skyriaus brigadininkas Antanas Paznėkas prisimena: „Man prižiūrėti direktorius A. Skripka paskyrė 10 darbininkų, kurie taisė sugedusias transporto priemones. Pats esu baigęs virintojų ir šaltkalvių kursus. Nebuvo pirkt reikiamų dalių, tai patys pasidarydavom iš metalo gabalų, gelžgalių. Direktorius tikrino kaip kariuomenė, kad būt tvarka ir saugumas. Ypač rūpinosi, kad nesusižeistume.“

Kristina Dapkevičiūtė sako: „Žinau, kad Algirdo Skripkos dėka atidengta vyskupui Antanui Baranaskui lenta lietuvių kalba prie jo kapo Seinų bazilikoje.“

Dėkoju visiems, padėjusiems savo žiniomis sukurti šį straipsnį.

Kūrinio teko laukti ilgai. Tačiau tik jį perskaičius supratau, kad, matyt, taip ir turėjo būti. Knygyną Lietuvoje pasiekti buvo kiek sudėtinga. Mat pandemija kūrė savo taisykles, o mano norai turėjo prie jų prisitaikyti. Per dvejus metus galėjau mėgautis tik romano recenzijomis internete. Jos tik kurstė mano užsidegimą kaip nors gauti TĄ knygą ir fiziškai rankoje paturėti. Nemėgstu skaityti elektroninių knygų. Neekonomiška, bet ką padarysi, kai knygos lapai kvepia skaniau nei mėgstamas prancūziškas raguolis. Galima plaukti su „eko, fit, vege, gluten“ mada, tačiau net nesistengiu pulti į kraštutinumus. Nesam tobuli, kaip ir romano „Remontas“ veikėjai.

„Remontą“ parašė jaunosios kartos rašytoja Jurga Tumasonytė. Kaip minėjau, šio kūrinio laukiau ilgai, nes... būtent tų „nes“ yra labai daug. Jurgą pažįstu asmeniškai. Kelerius metus kartu studijavome lietuvių filologiją VDU Kaune. Mūsų pažintis buvo „sausas“. Nebuvome draugės, o tiesiog kursioškės, prasilenkdavusios per paskaitas, kartais netyčia neeidavusios į didesnę merginų ratą pasikalbėti apie vieno ar kito dalyko namų užduotis, knygas ir pan. Esame lyg ir bendravardės, bet dėl šito galima ginčytis. Kažkada Jurga yra sakiusi, kad nesupranta, kam prie mano vardo kažkam reikėjo prilipdyti „-ita“. Mat jai visi trumpi vardai ar jų sutrumpinimai žymiai geriau skamba. Jai pabrėžus, kad nieko nenori ižėisti, smagiai nusijuokiau. Tiesą sakant, su ja nesiginčijau. Priešingai. Sudomino jos išsakyta nuomonė, kurios panašumų niekada daugiau gyvenime ir negirdėjau. Gaila. Vieno tokio pasibuvimo lituanisčių rate metu Jurga pasakojo, kad norėtų parašyti stambesnės apimties kūrinį. Štai tada man atėjo suvokimas, kad tarp kursioškų yra asmenų, norinčių kurti tikrai rimtus dalykus. Mūsų keliamas išsiskyrus, jos „gyvenimą“ sekiau tik feisbuke.

*Užsidegė žvaigždė ir vėl užgeso,
Dangus tik žėri amžinai.
Tu sušukai esu – mes esam,
O aidas atkartoj – taip trumpai.*

Amžinybėn iškeliavo buvęs ilgametis
Lenkijos lietuvių draugijos pirmininkas Algirdas Skripka.
Dėl netekties nuosirdžiai užjaučiame visus artimuosius.

Lenkijos lietuvių draugija

Kartais mums reikalingas remontas

JURGITA STANKAUSKAITĖ

Čia mačiau, kaip Jurga praneša apie pirmo, vėliau antro kūrinio išleidimą ir galiausiai ilgai laukto romano patekimą į knygynus Lietuvoje. Tai buvo 2020 metais. Einant šiems metams į pabaigą, Punsko viešosios bibliotekos vedėjos dėka „Remontas“ su pačios rašytojos atvaizdu viršelyje atkeliavo į mūsų kraštą.

„Remontui“, kaip knygos viršelyje rašoma, tikrai galėtų prijausti trisdešimtmečiai. Nors pati tiesiogiai nesusidūriau su tokia veikėjos vaikyste, kokia aprašoma romane,

garuojančia nuo sovietizmo liekanų, tačiau neradau labai didelių skirtumų. Viskas girdėta iš pačios arba tėvų draugų, gimusių ir gyvenančių Lietuvoje. Be to, kai kurios praėjusio tūkstantmečio vaikų auklėjimo taisyklės nelabai skyrėsi nuo kitapus sienos verdančių gyvenimų po pilkais asbesto stogais. Kasdieniškos bėdos, suaugusiųjų pareigos, darbai, išpaieigijimai, paauglių mintys, elgesiai, nesibaigiantys tėvų ir vaikų ginčai – viskas kažkur girdėta, prisiliesta, patirta. Pagrindinės veikėjos gyvenimo tragedijos

skaitytoją gali šokiruoti, tačiau per tai atskleidžiamos problemos, aptinkamos visame pasaulyje ir dažnai nutylimos, slepiamos po gėdos vokais. Kartais (o gal ir visada) po sudėtingų išgyvenimų reikalingas remontas. Aplinkos pakeitimas gali padėti išgydyti vidines nuoskaudas. Taip pat remontas gali atspindėti dvasinius perversmus. Manychiau, kad viskas priklauso nuo skaitytojo interpretacijos ir savęs ieškojimo teksto istorijoje.

Nesuklysiu sakydama, kad dalis iš mūsų yra patyrusi remontą. Gyvenimas nėra rozėmis klotas, o ir mūsų pačių pasirinkimai ne visada eina pagal planą. Tad viename ar kitame periode prireikia nuskusti gyvenimo sienų dažus su prisvilusio puodo smarve. Jeigu yra poreikis, būtina lupti iki pačių plytų ir viską pradėti nuo pradžių. Asmeniškai pažįstu žmones, kurie kraujuojančiomis širdimis darė remontą namuose. Ne šiaip sau. Jiems reikėjo atnaujinti aplinką, nes kasdieninės sienos priminė praeitį. O tik pokyčiai gali padėti eiti į ateitį. Sakoma, kad jeigu moteris pakeičia šukuoseną, tai reiškia, kad jos gyvenime kažkas keičiasi. Skamba banaliai, bet šio teiginio jums nepavyks paneigti. Namuose daromas remontas gali būti susijęs su perversmais visoje šeimoje. Nebūtinai remontas daromas dėl to, kad „užsimanė“ ar „neturėjo kur pinigų padėti“. Nespjaukykime išankstinėmis nuomonėmis. Remontuojama dėl ašaromis užlietų grindų, nuplėštų sielos tapetų, trupančių apkrautos minčių palėpės lubų.

Remontas. Tai nėra knygos recenzija. Ši knyga man reiškia kur kas daugiau nei „tik romanas“. Remontas įprasmina pokyčius žmoguje. Nebūtinai tik tuos gerus. Būna, kad po gipso plokštėmis paslepiamas tikrasis savo/šeimos veidas, o nugalaištytos sienos tampa tik dirbtinai sukurta kauke. Mums rinktis, ką darytumėme su mentele. Skustume ar slėptume?

Romanas „EMMI“ – apie V. Mykolaitį-Putiną per jo gyvenimo moteris, per tas, kurios buvo arčiausiai

Po Aldonos Ruseckaitės romano „EMMI“ raidėmis slepiasi keturios rašytojo Vinco Mykolaičio-Putino moterys: motina Magdalena, sesuo Magdalena, žmona Emilija ir mūza Irena. Šis biografinis romanas leidžia V. Mykolaitį-Putiną pamatyti per keturių greta jo buvusių moterų gyvenimus.

Kaip pristatant knygą minėjo literatūros kritikė Janina Riškutė, 2012 m. išėjo A. Ruseckaitės pirmasis biografinis romanas apie Maironį. „10 metų – ir šiandien sutinkame jos romaną „EMMI“ ir V. Mykolaitį-Putiną. O per tą laiką išėjo visos Lietuvos pamiltos knygos apie Šalomėją Nėrį, Vytautą Mačernį, Žemaitę. Spėjo išeiti ir jos eilėraščių, ir romanų“, – vardijo literatūros kritikė.

Autorei mintis parašyti knygą apie V. Mykolaitį-Putiną rutuliojosi seniai. Ji sakė jau iš paauglystės rašytoją žinojusi, nors dar ir nebuvo skaičiusi šio kūrybos, mat tarp jūdvių tėviškių Suvalkijoje, kapsų krašte – 12 km, „jei skristum paukščiu“.

„Mokydamiesi Šilavoto mokykloje eidavome į turistinius žygius, aplankydavome Mykolaičių sodybą – jau žinojome, kad tai jo tėviškė. Kai 1971 m. Pilotiškėse atidarė V. Mykolaičio-Putino kambarius, iš Šilavoto jaunimas susiorganizavome atvažiuoti sunkvežimiu. Buvo prisirinkę daugybė žmonių, ir į stubą neįėjome. O kai pradėjau dirbti Maironio muziejuje, man direktorė pasakė, kad reikės nuvažiuoti į Pilotiškes, pakeisti ekspoziciją.“

Ten susipažinau su V. Mykolaičio-Putino broliu Antanu, kitais artimaisiais. Su V. Mykolaičiu-Putinu tarsi vis susitikdavau: ir atskirų straipsnių buvo, ir muziejaus eksponatų įsigijimų, ir bendravimo su

giminėmis“, – apie jau seniai prasidejusį kelią knygos link pasakojo A. Ruseckaitė.

Ir jos ankstesnėse knygose apie Maironį, V. Mačernį, Žemaitę, S. Nėrį yra V. Mykolaitis-Putinas: jis – Maironio kolega iš universiteto, jis V. Mačernį universitete pripažinęs poetu, jis buvo pasiruošęs parašyti romaną apie Žemaitę, o S. Nėris buvo labai artima Mykolaičių šeimai.

„Kai išėjo šita mano knyga, keistai pasijutau. Vieną vakarą prieš miegą pajutau keistą vaizdinį – penki mano autoriai tarsi susėdo prie vieno stalo, o V. Mykolaitis-Putinas – visus juos jungianti figūra“, – dalijosi A. Ruseckaitė.

Ji ilgai svarsčiusi, ar rašyti tokią knygą, nes apie rašytoją yra gana daug medžiagos. Vis dėlto „EMMI“ atsirado, o šis romanas leidžia V. Mykolaitį-Putiną pamatyti per keturias greta jo buvusias moteris. „Man pažįstama suvalkiečių šeimos sankloda – aš V. Mykolaitį-Putiną labai gerai supratau įvairiais momentais: kai šeima neišsikalba, kai nedrįsta vienas kitam pasakyti, kad blogai. Man atrodė, kad aš tą šeimą geriau suprantu, kaip viskas sudėtingai joje vyko“, – minėjo A. Ruseckaitė.

Jos knygą sudaro keturi skyriai, skirti keturioms moterims. Pradedama nuo mamos, susipažįstama su, anot J. Riškutės, labai dramatiškais V. Mykolaičio-Putino išgyvenimais. Kiekvieno skyriaus pabaigoje yra įsiterpimas, kai kalbama paties rašytojo balsu.

„Iš pradžių man buvo keista skaityti pirmąjį įsiterpimą, – kalbėjo literatūros kritikė. – Paskui suradau paaiškinimą, kai paminėta mirusi žmona, o jis pats tuo metu buvo jau Anapilyje. Tuomet supratau, kad tai

yra Aldonos mėgstamas balsų meninis principas. V. Mykolaičio-Putino balsas iš kažkur – nereikia to tapinti su pačiu V. Mykolaičiu-Putinu, jo žodžiais.“

Jos nuomone, labai skaudus pirmasis įsiterpimas, kai V. Mykolaitis-Putinas ir kaltina save, ir ginasi, kad jis nekaltas dėl savo tėvų ankstyvos mirties, kad po motinos mirties nė karto neaplinkė savo tėviškės. Apskritai knygoje daug dramatiškų rašytojo ankstyvojo gyvenimo momentų.

Antrasis skyrius skirtas seseriai, kurią V. Mykolaitis-Putinas labai mylėjo. Kalbant apie seserį pasakojama apie studijų metus, nemažai figūruoja ir būsimos žmonos paveikslas.

„Labiausiai ir bijojau, kad dėl pavadinimo „EMMI“ kas nors pagalvos, kad čia Emilijai skirta daugiausia dėmesio, – įsiterpė knygos autorė. – Galbūt pagal tvarką turėjo būti „MMEI“, bet neskamba.“

Visos šios keturios moterys knygoje – vienodomis teisėmis. Bet seserį labai norėjau aprašyti, nes itin graži čia seserystė ir brolystė – ne taip dažnai būna, kad sesuo būtų tokia svarbi. Vincas 15 metų jaunesnę Magdalėną pasiėmė pas save, nes matė, kad ji gabi. Be to, norėjo kuo nors atsiųginti tėvams už darbą, už vargą, už maistą – tėvas daugybę kilometrų, kai sūnus mokėsi kunigų seminarijoje, jį veždavo. Magdalena jau ėjo 18 metų, kai ją brolis pasiėmė iš Prienų gimnazijos.“

Be jos, V. Mykolaitis-Putinas turėjo dar keturis brolius ir dar dvi seseris – viena jų, Elžbieta, mirė vos 18 metų.

Kaip pasakojo A. Ruseckaitė, Vincas išleido Magdalėną į universitetą, ji dirbo Kaune ir visą laiką gyveno su brolio šeima. Kai karo metais

Mykolaičiai išvyko į Vilnių, Magdalena gyveno ir saugojo jų namuką Vaižganto gatvėje. 1944 m. jiedu tarėsi su broliu, ar trauktis į Vakarus – Vincas bijojo, toks buvo jo charakteris. Magdalena per karą dirbo vokiečių karo lauko ligoninėje, o traukiantis vokiečiams ir ji pasitraukė. Ir Vincas, ir jo žmona Emilija labai mylėjo Magdalena, todėl pradėjo jos ieškoti: 1947 m. parašė laišką, kurį sesuo gavo Vokietijoje. Brolis įkalbinėjo ją grįžti.

Pasak A. Ruseckaitės, Magdalena buvo tiek atsidavusi broliui, kad po jo mirties parašė atsiminimų knygą, ir nors pati rašė eilėraščius, išleido knygų, gavo premijų Australijoje, nė vienu žodžiu neužsiminė apie savo kūrybą. Beje, rašytoja sako norėjusi Magdalena grąžinti į literatūrinį lauką, todėl knygoje pacitavusi ir jos eilėraščių.

„Vincas prisipažino: „Tu man, sese, buvai artimiausia iš visos šeimos.“ Laiškuose jai rašytojas iškloja visą gyvenimą: apie kūrybą, apie sveikatą, apie atsiradusią mūžą. Kai Magdalena gyveno Kaune, Vincas pradėjo rašyti „Altorių šešėly“ – parnešus mašinėlę ji surinkinėjo tekstą. Ir nors suprato, kad rašo autobiografines detales, niekada nieko neklausė.

Ji ėjo su juo, paskui – kartu su šeima... Brolis išgyveno, kad sesuo neištekėjusi – šeimą ji sukūrė beveik jau 40-metė ištekėjusi už slovėno, susilaukė dukters. Dukrelė buvo visas jos džiaugsmas. Magdalena daug metų rašė dienoraščius, kur pažymėjo kiekvieną mergaitės žingsnį, kiekvieną šypseną, kiekvieną dantuką. Jos dukrai Rasai V. Mykolaitis-Putinas siūsdavo daug lietuviškų knygų. Jam pačiam buvo skaudu, kad neturi vaikų, nes seseriai parašo: „Raselė – jūsų prasmė, jūsų ateitis, nuostabu, kad ją turite“, – pasakojo „EMMI“ autorė.

Ji neslėpė: nedrąsu kalbėti paties V. Mykolaičio-Putino vardu. „Bet aš V. Mykolaičio-Putino vardu stengiausi kalbėti tai, ką tikrai buvau

išskaičiusi iš dienoraščių ir laiškų. Nebuvo lengva, nebuvo drąsu, tačiau tai ne pirmą knygą, ir oda storėja“, – atviravo rašytoja.

Trečiasis „EMMI“ skyrius skirtas žmonai Emilijai. Apie ją autorė kalba santūresniais epitetais. Ir Emilija, ir V. Mykolaitis-Putinas, J. Riškutės vertinimu, parodomi į viską žvelgiant su empatija ir didele tolerancija. Tai akivaizdu visais epizodais.

A. Ruseckaitė teigė, kad žmoną Emiliją norėjo pavaizduoti ne plokščią, bet pakankamai spalvingą, gyvybingą, V. Mykolaičiui-Putinui reikalingą moterį, nes labai daug apie ją išlikusios neigiamos medžiagos.

„Kai reikėjo kurti muziejų, dėl turto buvo kilę daug peripetijų. Gal tai paliko prastą jos išpūdį, – svarstė autorė. – Galop tas vertinimas, kad galbūt jei ne Emilija – net sesuo to klausia knygoje – V. Mykolaičio-Putino likimas būtų kitaip susiklostęs, gal jis nebūtų metęs kunigystės. Bet tai netiesa. V. Mykolaitis – ne Maironis: jis nenorėjo su tuo sieti karjeros, jis nemėgo aukoti Mišių, nemėgo klausyti išpažinčių, nenorėjo vilkėti sutanos. Jis iš savo „dūšios“ nenorėjo būti kunigu. Jis norėjo būti poetu, menininku, literatūros žmogumi. Jis pats paaiškino, kodėl vedė: buvo labai nebuitiškas – net lovos nemokėjo pasikloti, nei išsikepti kiaušinio nesugebėjo. Kita vertus, galvojo, kad nevedę vyrai būna truputį nerimti, palaidi.“

Apie rašytojo žmoną Emiliją yra nemažai medžiagos. A. Ruseckaitė sako, kad jai reikėję šią asmenybę parodyti ir kaip rūpestingą žmoną, ir tą, kuri kuria V. Mykolaičio-Putino darbui buitines sąlygas, ir tą, kuri kartu su juo gulėjo ligoninėje, kai jis sirgo, ir tą, kuri jam absoliučiai aukojosi, ir tą, kuri turėjo kantrybės nuo 1926 m. (beveik 10 metų) laukti santuokos.

„Emilija tarp girnų: iš pradžių ją visi Nepriklausomos Lietuvos Kaune apžiūrinėjo, apkalbėjo, kaip ji

netinka, kokia ji prasta antroji puselė, kokia negraži, stambi. Jai reikėjo visa tai iškentėti.

Penkerius metus jie laimingi, o po to Mykolaitis pradeda jai nebeduoti nei skaityti eilėraščių, nei kūrybos – atsiranda Irena, kuri padeda, tvarko rankraščius.

Emilija vėl didžiulėje įtampoje. Aš bandžiau tą moterį suprasti ir pavaizduoti ją gyvą, su širdimi. Kai V. Mykolaitis miršta, jis palieka testamentą, kuriame visą turtą palieka žmonai Emilijai, dėkoja jai už suteiktas buitines sąlygas ir visa kita“, – pasakojo A. Ruseckaitė.

Ji sako: būtų norėjusi, būtų galėjusi Emiliją dar juodžiau nupiešti, bet negalėjusi – žiūrėjo objektyviai kaip į tokio likimo žmogų. Tačiau priduria tokią įdomybę: V. Mykolaitis-Putinas nebuvo su ja nei atviras, nei švelnus, bet jūdvių laiškuose vienas kitam būtinai bus pasirašyta „Bučiuoju“, jei ne „Karštai bučiuoju“. „Iš šalies, iš tų laiškų atrodo, kad šeima vis tiek buvo“, – komentavo knygos autorė ir pasakojo daugiau detalių iš Mykolaičių gyvenimo.

Po Vilnių bėgioja Emilija su augintiniu, ieškodama naujos „Pobiedos“, o vyras ilsisi Palangoje. Radusi siuncia jam telegramas – apiformink. Tas pyksta, nes neranda notaro, kad apskritai jam tuo reikia rūpintis, o kai parašo, kad žmona atvažiuos su nauju automobiliu – jau labai laimingas.

Arba štai: E. Mykolaitienė užsispiria Kačerginėje statyti namą. V. Mykolaitis nenori. Ji važiuoja į tėviškę rąstų, šimtą kartų važinėja šen ir ten sutvarkyti reikalus, nors jei V. Mykolaitis-Putinas pakeltų telefono ragelį, viskas būtų išspręsta daug greičiau. Viename laiškų netgi rašo: „Tu vis dar vargsti su tuo namu?“ O kai jau gyventi, tai šis rašo kitaip: „Ach, kaip gerai, turime Kačerginėje namą, mes išvažiuojame į gamtą, ten praleidžiame vasarą.“ „Toks buvo V. Mykolaitis. Moteriai

nebuvo lengva“, – minėjo A. Ruseckaitė.

Beje, įdomu tai, kad V. Mykolaitis-Putinas be galo mėgo muziką, turėjo 100 vinilinių plokštelių, per karą vaikščiojo į koncertus, pats turėjo labai gerą balsą, pagrodavo pianiniais.

Literatūros kritikė J. Riškutė pastebėjo, kad nors visos keturios moterys V. Mykolaičiui-Putinui buvo atsidavusios, tarp žmonos ir mūzos gyvenime buvo be galo sudėtingas santykis. Abi jos panašios: drąsios, valdingos, abi su V. Mykolaičiu-Putinu norėjo bendro gyvenimo, nors mūza buvo 34 metais už jį jaunesnė.

„Tada V. Mykolaitis-Putinas skundžiasi, kad per mažai galėjęs parašyti, nes žmona neatvėrė jam platesnių horizontų. Situacija labai sudėtinga, – vertino literatūros kritikė. – Mačiau V. Mykolaitį-Putiną paskutinę jo gyvenimo vasarą Kačerginėje, prie namelio. Jis man buvo toks didžiulis rašytojas, o šitoje knygoje pastebėjau, kad buitiniame lygmenyje jis kažką praranda.“

Į tai A. Ruseckaitė atsakė nenorėjusi sumažinti rašytojui aureolės, bet juk kiekvienas žmogus butyje nėra toks didis. Štai jo gyvenime susidūrė dvi moterys: vienaip buvo drąsi Emilija, kitaip – mūza Irena Kostkevičiūtė. Anot „EMMI“ autorės, E. Mykolaitienė buvo labai išsigandusi, kad ją gali palikti. „Negalėjo nebūti tos kasdienybės, paprasto bendravimo, bet I. Kostkevičiūtė labai daug padėjo kūryboje.“

V. Mykolaitis-Putinas prisipažino, kad jis senatvėje labiausiai vertina savo poeziją. Tą prisipažino, kai parašė „Būties valandą“, „Langą“, kuriuos jau tarsi ir įkvėpė Irena. V. Mykolaitis-Putinas tarsi iš naujo gimė kaip poetas. Eilėraščiai tokie atviri, kad su tuo netgi turėjo problemų: atiduoda spausdinti „Būties valandą“, o Kostas Korsakas ir Antanas Venclova atmeta jam 18 eilėraščių. Dėl to, kad per daug atviri, kad išizeis žmona, kad šaipysis visuomenė“, – pasakojo

A. Ruseckaitė.

Tąkart rašytojas parengė rinktinę, kurią atidavė I. Kostkevičiūtei. Ši rinktinę išsaugo ir kai po mirties leidžia V. Mykolaičio-Putino raštus, ja pasinaudoja.

Irena, anot A. Ruseckaitės, iš tikrųjų labai daug padėjo kūryboje. Ją V. Mykolaitis-Putinas pasikvietė nuo 1959 m. leidžiant pirmuosius raštus, nes pats nespėjo, blogai jautėsi. Jai mokėjo tam tikrą atlygį. I. Kostkevičiūtė iš tiesų buvo labai atsidavusi rašytojo kūrybai: parašė ir straipsnių, važiavo į Pilotiškes, rinko atsiminimus, bendravo su broliais. Ji labai įkvėpė V. Mykolaitį-Putiną ir šis parašė daug puikių eilėraščių.

Knygos pristatymo vakare dalyvavo ir kunigas, rašytojas Justas Jasėnas. „Gavęs knygą ją prarijau – buvo labai įdomu. Perskaičius kilo labai daug atsiminimų iš savo gyvenimo. Tada keletą naktų lyginau, kaip čia kas darosi.“

Pačioje pradžioje mane taip paveikė: kas gali kalbėti apie suvalkietį kitas, jei ne suvalkietis, ne kaimynas. Tai nėra savaime aiškus dalykas, kodėl jie taip žiūri, kodėl jie taip laikosi. Man, aukštaičiui, panevėžiečiui, tai būtų gana sudėtinga. Tie patys gimimai, tos pačios vestuvės, važiavimas į turgų, o kaip jau kitaip gyvenama, jaučiama, vertinama arba tiesiog būnama“, – savo mintimis dalijosi kunigas.

Jis prisiminė ir kunigų seminarijos laikus. Buvo 1909-ieji, kai V. Mykolaitis-Putinas atvažiavo į Seinus. Vilniaus kunigų seminarija, kur mokėsi pats J. Jasėnas, atstatyta 1993 m. „Šiaip ar taip – šimtmetis. Dieve tu mano, kiek daug dalykų pasikeitė, nors šis tas, aišku, liko. Nors tik menki fragmentai. Pasikeitė pats mokslas, apeigos, liturgija“, – kalbėjo J. Jasėnas.

Jis pasidalijo prisiminimais: „Atvažiavome į seminariją, į Vilnių. 2001-ieji. Mūsų virš 80. Gal kokie trys iš Vilniaus, visi kiti iš kaimelių,

miesteliūkščių. Ir kokie skirtingi iš karto – nuo Rakiškio, iš pa Utenas, iš Ramygalos, iš Kavarsko. O studijos – atskira sistema, tvarka, netgi galėčiau pasakyti – dresūra, ritualai, labai mažai būdų, galimybių, laiko įsiterpti į kasdienybę chaosui. Bet kada neiš-eisi, bet kur neišvažiuosi, kada užsi-manęs. Didžiulis tėvų pasiilgimas, ir didžiulė laimė, kai jie atvažiuoja. Žinoma, ne bet kaip, ne bet kada.“

Savo patyrimuose jis rado sąsąskų ir su „EMMI“ paminėtu brolio ir sesers ryšiu. Didžiausia šventė seminarijoje – trečio kurso vidurys, įvilktuvės, kai studentai jau gali oficialiai nešioti sutaną. Suvažiuoja šeimos, giminės.

„Taip reta, bet taip ištiko: net pagalvojau, iš kokio tai amžiaus? Viena tose pamaldose dalyvaujanti mergina neša savo broliui dovaną – pati išsiuvinėjo pagalvėlę. Viršuje – brolio vardo ir pavardės pirmosios raidės. Tada žiūri vienas į kitą, džiaugiasi, tada verkia. Tokį ryšį pamatyt gali tikrai tik seminarijoje“, – prisiminė J. Jasėnas.

Ir štai dar vienas sutapimas, kuris jam nutiko: „Kartais net specialiai nestudijuojant, neieškant nutinka, kaip nutiko gal mėnuo prieš knygos pasirodymą. Vabalninko parapija, iš kurios kilusi Emilija Kvedaraitė, teritorijos atžvilgiu didelė. Teko lankytis kaimo kapinaitėse. Net ir nenorėdamas pastebėsi: tolėliau – didžiulis antkapis. O ten užrašyta – Emilija Kvedaraitė-Mykolaitienė. Susitikome.“

Kunigo, rašytojo žodžiais tariant, „EMMI“ nesudėtingai pasakyta ir parašyta apie sudėtingą žmogaus gyvenimą. Apie V. Mykolaitį-Putiną iš labai arti, iš namų tėviškėje ir celės, koridoriaus seminarijoje, iš Vilniaus namų, iš Kauno namų, iš Kačerginės – per tas, kurios buvo arčiausiai, per gyvenimo moteris. „Gerai, kad jos buvo, gerai, kad taip, tad ir tebūnie“, – baigė J. Jasėnas.

Spalio mėnesį auksinį sutuoktivių jubiliejų švęs **Onutė ir Juozas Savickai** iš Punsko.

Brangieji,

Mūsų amžius byloja, jog pusšimtis metų praėjo,

Kai sužibėjo ant Jūsų rankų aukso žiedai...

Ar svajojot kadais, kad auksinis ateis jubiliejus

Ir šią santuoką laimins vaikai?

Jums auksinį saulėlydį pilam ant santuokos kelio,

Šilko juostom apjuosę bučiuojam rankas.

Dievo Dvasios palaimą išmėldę suklumpam ant kelių,

Jums surinkę lietuviškų pievų gėles.

Šitokį ilgą kelią abu nukeliavę,

Džiaukitės derliumi savo rudens!

Nuoširdžiausius sveikinimus Jums siunčia

**Dukra Alicija ir sūnus Valdas,
anūikai Kinga, Jokūbas ir Ernestas,
marti Lidija ir žentas Valdas**

Tik vakar, atrodo, vestuvės skambėjo,

O štai jubiliejus auksinis atėjo.

Mes linkim sėkmės ir skalsos namuose,

Gyventi sveikatoj, nelužti dvasia.

Nuoširdžiai sveikiname **Onutę ir Juozą Savickus** su 50-uju vestuvių jubiliejumi!

Krikšto dukra Irena su vyru

Tau, krikšto mama, noriu palinkėti:

Daugiau džiaugsmo nei rūpesčių,

Daugiau poilsio nei darbo,

Daugiau saulės nei blogo oro

Ir didžiulės, didžiulės laimės!

80-ojo gimtadienio proga **Birutę Vydrienę** sveikina

Krikšto dukra Alicija su šeima

Spalio 23-iąją **Onutė ir Petras Sendai** švęs rubinines sukaktuves.

Parvasaris, ruduo – Jūs visada drauge,

Žiema ar vasara – Jūs visada šalia.

Ar šventės, ar vargai – Jūs visada kartu,

Nelaimės ar džiaugsmai – petys petin abu.

Nesibaigiantis meilės lietus tegul barsto Jums laimę, sveikatą vien tyriausiais lašais.

Sušokite dviese jubiliejinį tango, apkabinkit viens kitą kaip jaunystės laikais.

40 metų drauge nukeliavę,

džiaukitės derliumi savo rudens.

Ir tegul pavyzdžiu Jūsų pasekę vaikai bei anūikai laimingai gyvens.

Brangieji, mylime ir apkabiname Jus!

Dukros, sūnūs, marti, žentas ir anūikai

Papuošti sidabru smilkiniai,

O širdy viešpatauja ramybė.

Išauginti vaikai, nugalėti vargai,

Praeity vėl praėjusių metų grožybė.

Tad bukit laiminga ir gyvenkit ilgai,

Lai gegužiais žaliais ir gruodžiais žvarbiais

Eina metai žingsniukais mažais.

Miela Mama, Tu nepaprastai mums reikalinga,

Būki visada sveika, greita, graži.

Tegul metai eina, skrieja tartum vėjai,

Mes Tavo mylėsime, nes vienintelė esi.

Už Tavo darbus nuveiktus

Tau norim AČIŪ pasakyti.

Spalio 22 d. **Birutė Vydrienė** iš Pelelių švęs 80 metų jubiliejų.

Ta proga Jus sveikina

**Dukra Danutė ir sūnus Petras
su šeimomis**

Lietuvos žiniasklaida

2022 09 28–10 10

Be kasdienių problemų – karo Ukrainoje ir ekonomikos – šįkart, ko gero, daugiausia dėmesio žiniasklaida skyrė atsinaujinusiame Prezidentūros ir valdančiųjų ginčui, kas turėtų atstovauti Lietuvai Europos Vadovų Taryboje (EVT), vykšančioje Čekijos sostinėje Prahoje. Čia daugiausia dėmesio numatyta skirti ES apsirūpinimo energijos šaltiniais, kritinės infrastruktūros apsaugos ir ekonomikos klausimams.

2020 metais po rinkimų Seimo valdančiąją daugumą ir Vyriausybę suformavę konservatoriai ragino Prezidentą atstovauti Lietuvai EVT pakaitomis su premjere Ingrida Šimonyte. Tačiau Prezidentūrai nenusileidžiant, diskusijos nutilo. Dėl kilusio ginčo net buvo atsiradusi iniciatyva įstatymu reglamentuoti atstovavimo EVT tvarką. Įdomu, jog 2021 metų pavasarį gyventojų apklausa parodė, kad netoli 60 proc. respondentų manė, jog tai turėtų daryti Prezidentas, beveik 20 proc. – premjerė.

Ir šį kartą konservatoriai laikėsi nuomonės, kad siekiant Lietuvai tinkamo sprendimo dėl išaugusių elektros kainų, būtų gerai, jog ne Prezidentas, bet premjerė važiuotų į būsimą vadovų susitikimą. Prezidentūra laikėsi nuomonės, jog norint, kad į Čekijos sostinę vyktų Vyriausybės vadovė, reikia būti atlikus daug namų darbų, ko dabartinis ministrų kabinetas aiškiai nepadaręs.

Diskusijose žiniasklaidoje šiuo klausimu dalyvavo ir politikai, ir politologai, ir Konstitucijos žinovai teisininkai, tačiau vieningos nuomonės neteko išgirsti.

„Landsbergis apie diskusiją dėl Lietuvos atstovavimo EVT: esame pasiruošę prezidentui ištiesti pagalbą ranką“. Taip pavadintame

straipsnyje portalas lrt.lt, remdamasis naujienų agentūra ELTA, rašė: „Užsienio reikalų ministras Gabrielius Landsbergis sako, kad Lietuvai EVT atstovaujantis prezidentas Gitanas Nausėda turėtų priimti atsakomybę dėl europiniu lygiu sprendžiamo išaugusių elektros kainų klausimo.

<...> „Jeigu (prezidentui – ELTA) pasirodytų, kad tos atsakomybės yra kiek daugokai, ir jis norėtų prisijungti prie tų valstybių būrio, kurios siūčia premjerus, mes esame pasiruošę jam ištiesti pagalbą ranką ir šiuo klausimu padėti. Bet, kaip aš supratau iš ganėtinai kategoriškų pasakymų, jis vis dėlto ketina nešti toliau šią atsakomybę. Be abejonės, mes esame pasiruošę jam padėti, bet tik labai aiškiai įvardindami, kas sėdi prie derybų stalo“, – interviu „Verslo žinioms“ sakė G. Landsbergis.“

Prezidentas G. Nausėda ypač aštriai sureagavo į G. Landsbergio pareiškimą. „Lietuvos diplomatijos vadovui G. Landsbergiui pareiškus, kad prezidentas prisiėmė didelę atsakomybę EVT ieškoti valstybei palankaus sprendimo dėl išaugusių elektros kainų, prezidentas G. Nausėda į tai atsakydamas pažymėjo, kad ministras turėtų mažiau mokyti kitus ir daugiau dirbti pats“, – rašė portalas lrytas.lt. „Užsienio reikalų ministras turi didžiulį darbų barą ir jam reikėtų mažiau domėtis, ką aš dirbu – nes aš savo atsakomybę puikiai suprantu – ir pačiam išnaudoti visas galimybes dirbant ministrų taryboje“, – teigė Prezidentas. G. Nausėda taip pat akcentavo, kad jis yra vienintelis tiesiogiai visų Lietuvos Respublikos gyventojų renkamas politikas, o savo konstitucinių funkcijų taip pat nėra nusiteikęs niekam deleguoti. „Lietuvos Respublikos prezidentas

yra vienintelis visų Lietuvos Respublikos gyventojų renkamas politikas. Pagal Konstituciją, jis turi tam tikras funkcijas ir šias funkcijas jis vykdo pirmiausia užsienio politikoje. Todėl niekas negali kvestionuoti ar juo labiau apriboti jo konstitucinių galių. Joks kitas politikas ir pareigūnas nėra renkamas tiesiogiai – jie atrenkami partijos viršūnėlių ar kažkokių kitų žmonių, todėl pakeisti prezidento negali“, – žurnalistams sakė G. Nausėda.

Prezidentas pažymėjo, kad siekiant važiuoti į Briuselį spręsti išaugusių elektros kainų problemų reikia būti pasiruošusiam. „Norint važiuoti į Briuselį, reikia turėti tam tikrą padarytų darbų skrynelę. Šiuo metu Vyriausybės skrynia yra visiškai tuščia. Jokie sprendimai, kurie suteiktų viltį arba palengvintų žmonių gyvenimą, arba indikuotų, kad jais bus pasirūpinta, nėra padaryti. Kitaip tariant, jei važiuoji į Briuselį, turi susikrauti lagaminą. Šiame lagamine dabar nėra net dantų šepetėlio“, – negailėjo kritikos dešiniams G. Nausėda.

Be abejo, į tokius šalies vadovo žodžius negalėjo nereaguoti kritikuojamieji. „Jeigu prezidentas yra prisiėmęs atsakomybę tai daryti, tai būtų nelabai etiška mokėti tik piršteliu parodyti į kitus. Reikia ir savo atsakomybės dalį prisiimti“, – Seime žiniasklaidai pareiškė I. Šimonytė, pridurdama, jog energetikos klausimus EVT derėtų spręsti Vyriausybei. „Tai senas kaip pasaulis debatas. Energetikos klausimas nėra užsienio politikos klausimas“, – kalbėjo I. Šimonytė.

„Žinių radijo“ laidoje diskutuojant apie tai, kas vis dėlto turėtų atstovauti Lietuvai EVT, buvusių premjerų Andriaus Kubiliaus, Sauliaus Skvernelio ir Gedimino Kir kilo nuomonės irgi skyrėsi. Anot A. Kubiliaus,

Prezidentas EVT regi kaip vietą, kurioje gali tik „atstovauti“, o ne dirbti. „O ginčytis toliau, kas turi ir kaip atstovauti, nematau didelio reikalo, kaip ir aiškintis su prezidentu, kaip jis mato savo darbą toje Vadovų Taryboje. Kaip yra, taip yra, išgyvenome ne tokias krizes, išgyvensime ir prezidento buvimą EVT“, – sakė jis.

S. Skvernelis teigė, kad kilusios kalbos apie atstovavimą EVT yra dirbtinis konfliktas. „Kažkaip norisi stoti į prezidento pusę ir jo argumentus girdėti. Šią Vyriausybę sunku leisti į tarptautinį formatą atstovauti Lietuvai, nes atstovaujami dažnai ne Lietuvos interesai, bet vienos partijos interesai. O prezidento pasakymas, kad norint kažkur važiuoti reikia turėti idėjų ir sprendimų, yra labai taiklus. Nes mes matome, kad ir per šią paskutinę krizę Vyriausybė ir jos ministrai nei idėjų, nei pasiūlymų neturi“, – sakė laidos dalyvis.

G. Kirkilo nuomone, sprendžiama, kas atstovaus Lietuvai EVT, turėtų būti pagal klausimų pobūdį. „Ir dabar galima nesunkiai pasidalinti, todėl kad būna apie keturios Vadovų Tarybos per metus. Bent viena iš jų, o kartais net ir dvi yra skiriamos užsienio politikai. Tai šiuo atveju turėtų važiuoti prezidentas. Bet kai svarstomi tokie ūkiniai klausimai, už kuriuos visiškai atsakinga Vyriausybė, tai aš manau, kad visiškai būtų normalu, taip ir daro kai kurios šalys, kad dalyvauja premjeras“, – kalbėjo ekspremjeras.

O Ramūno Terlecko, žurnalo „Verslo klasė“ redaktorius, nuomone, tai yra paprastos ambicijos. „Lietuva ten jokios „pagados nedaro“. Ir koks skirtumas: važiuos <...> Prezidentas, <...> kuris visiems žurnalistams papasakos apie tai „Aš pasakiau“. Ar premjerė nuvažiuos ir sakys: „Aš argumentavau“. <...> Tai yra smėlio dėžės žaidimai: pasitikrinom, kas kietesnis.“ („Žinių radijas“, laida „Įvykiai ir komentarai“)

Tačiau tokie vieši valdžios „pasibaidymai“ ne tik nesuteikia jai solidumo,

Užjaučiame choro dalyvę Eugeniją Čeropskienę
ir jos artimuosius dėl sūnaus Juozo mirties.

Kolektyvas „Galadusys“ ir Seinų lietuvių bažnytinis choras

*Išėjo... iš kur negrįžta niekas,
Palikęs svajones, godas, namus...
Visiems širdy gėla gili išlieka
Ir skausmas, kad daugiau Jo nebebus.*

Lenkijos lietuvių draugijos valdybos nariui Jonui Vydrai ir buvusiai bendradarbei, buhalterei Petronėlei Vydrienei bei visiems artimiesiems dėl mylimo tėvelio ir vyro Edvardo Vydras mirties nuoširdžius užuojautos žodžius skiria

Lenkijos lietuvių draugija ir „Aušros“ redakcija

Įmonė EMISKAR

Vitas Pečiulis
Mokyklos g. 35
16-515 Punkskas

Kokybiškai ir greitai montuojame oro kondicionierius bei šilumos siurblius. Parenkame reikiamą kondicionierių/šilumos siurblių bei užtikriname konkurencingas kainas.

Tel. 502 026 107
emiskar@op.pl

bet ir, ko gero, nedaug kam ir įdomūs. Kaip rašė portalas lrytas.lt, verslui nesvarbu, kas turėtų prisiimti atsakomybę ES lygmeniu spręsti išaugusių elektros kainų problemą ar kas turėtų atstovauti Lietuvai EVT. Lietuvos verslo konfederacijos ir Lietuvos pramonininkų konfederacijos vadovų Andriaus Romanovskio ir Vidmanto Janulevičiaus teigimu, svarbiausia, kad sprendimai, užtikrinsiantys Lietuvos verslui konkurencingas sąlygas energetikos krizės metu, būtų surasti, todėl nėra konstruktyvu, jei Prezidentūros ir Vyriausybės kivrčas

skamba garsiau nei konkretūs pasiūlymai elektros kainų krizei spręsti.

„Mums įdomus rezultatas. Todėl kas čia yra teisuus, kas turi būti atsakingas – ne mūsų reikalas. Mūsų įsivaizdavimu, tai yra valdžios plačiaja prasme atsakomybė. O valdžia yra Seimas, Vyriausybė ir Prezidentas. <...> „Reikia suprasti, kad kitos šalys stebi mūsų vidinį politinį debatą, kuris nėra geras, tad aš nesuprantu, kodėl dabar reikia traukti senas nuoskaudas ir špilkuotis. Juk mes gyvename energetinio karo sąlygomis“, – sakė A. Romanovskis.